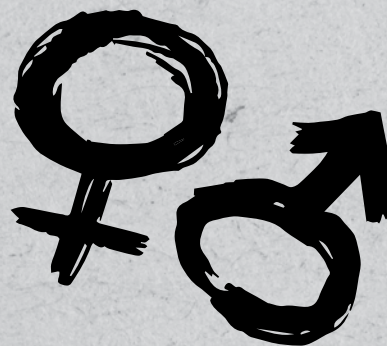
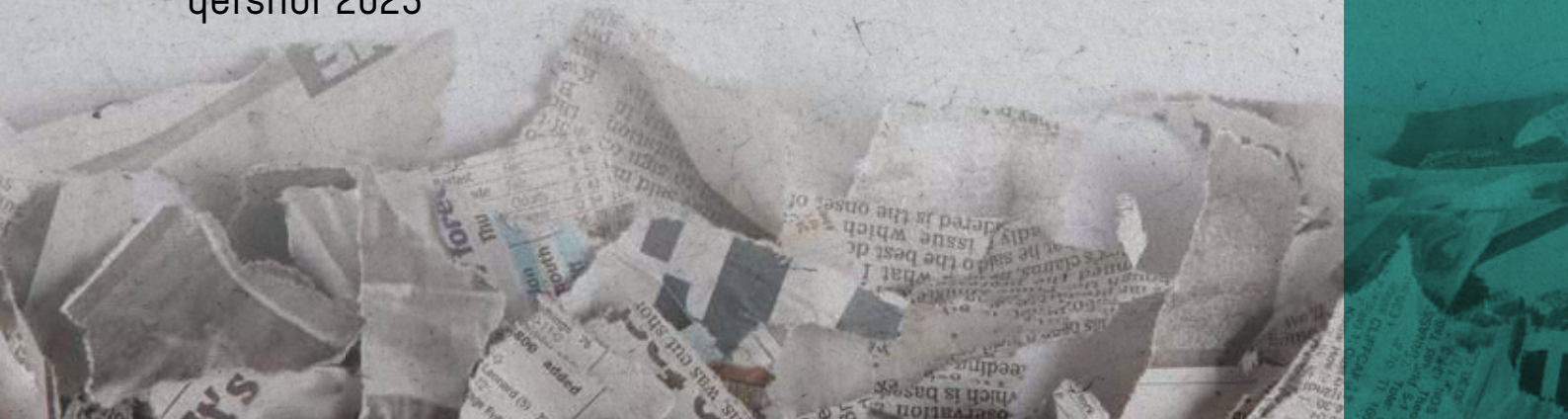

RAPORTIMI ETIK MBI DHUNËN ME BAZË GJINORE NË MAQEDONINË E VERIUT

Analizë dhe rekomandime
praktike për mediat

Shkup,
qershor 2023

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
"Св. Климент Охридски", Скопје

364.63-055.2:[316.774:174(497.7)](047.31)
343.54-055.2:[316.774:174(497.7)](047.31)

TUNEVA, Marina

Raportimi etik mbi dhunën me bazë gjinore në
Maqedoninë e Veriut [Електронски извор] : analizë
dhe rekomandime praktike për mediat / [autorë Marina
Tuneva, Natasha Boshkova ; përktheu nga gjuha
maqedonase në shqip Vjosa Taipi]. - Shkup : Instituti për
studime të komunikimit, 2023. - (Едисија ResPublica)

Начин на пристапување

(URL): <https://respublica.edu.mk/wp-content/uploads/2023/10/etichko-izvestuvanje-za-rodovo-baziranoto-nasilstvo-alb-04.pdf>. - Превод на делото:
Етичко известување за родово-базираното
насилство во Северна Македонија : анализа и
практични препораки за медиумите. - Текст во PDF
формат, содржи 52 стр. - Наслов преземен од екранот.
- Опис на изворот на ден 20.10.2023. - Фусноти кон
текстот. - Финансиер: Влада на Обединето Кралство,
"Parandalimi dhe mbrojtja nga dhuna me bazë gjinore në
Maqedoninë e Veriut"

ISBN 978-608-4805-33-5

1. Boshkova, Natasha [автор]
а) Родово базирано насилство -- Медиумско
известување -- Етички аспекти -- Македонија
-- Истражувања

COBISS.MK-ID 62031365

Titulli i originalit:

Етичко известување за родово - базираното
насилство во Северна Македонија - Анализа и
практични препораки за медиумите

Botues:

Instituti për Studime të Komunikimit
rr. "Juri Gagarin" 17-1-1, Shkup
www.iks.edu.mk

Rreth botuesit:

prof. dr. Zaneta Trajkoska

Edicioni:

ResPublica

Autorë:

prof. dr. Marina Tuneva, mr. Natasha Boshkova

Redaktor:

prof. dr. Marina Tuneva

Përktheu nga gjuha maqedonase në shqip: Vjosa
Taipi

Dizajni grafik:

Goga Stojkovska

Viti:

2023

Ky produkt është përgatitur në kuadër të projektit "Parandalimi dhe mbrojtja nga dhuna me bazë gjinore në Maqedoninë e Veriut", financuar nga Qeveria e Mbretërisë së Bashkuar, me mbështetjen e Ambasadës Britanike në Shkup. Mendimet dhe qëndrimet e shprehura në këtë përmbajtje nuk pasqyrojnë çdo herë mendimet dhe qëndrimet e Qeverisë Britanike.

Ky publikim është realizuar me mbështetjen e UNFPA, Fondi i Kombeve të Bashkuara për Popullsinë. Pikëpamjet e shprehura në këtë botim janë të autorëve dhe nuk përfaqësojnë domosdoshmërisht pikëpamjet e UNFPA, Kombeve të Bashkuara ose ndonjë organizate të lidhur.

**RAPORTIMI
ETIK MBI
DHUNËN ME
BAZË
GJINORE NË
MAQEDONINË
E VERIUT**

Analizë dhe rekomandime
praktike për mediat

P Ë R M B A J T J A

Hyrje	6
Metodologjia	10
Kuadri ligjor	13
Analiza e situatës me informimin mediatik për dhunën me bazë gjinore	20
Rezultatet e intervistave të kryera	21
Mediat luajnë një rol të rëndësishëm në rritjen e ndërgjegjësimit dhe edukimin e publikut në lidhje me dhunën me bazë gjinore	21
Mediat janë një faktor i rëndësishëm në nxitjen e dialogut social	22
Tema nuk është prioritet në informimin, arsyet janë të ndryshme	23
Nevojiten ndryshime edhe në politikën editoriale të mediave.	24
Informimi nuk është i plotë, mungon vazhdimësia dhe një pamje e plotë e problemit.	25

Rrjetet sociale kanë efekt të dëmshëm mbi informacionet rreth dhunës me bazë gjinore	26
Etika (nuk) është prioritet në informimin	27
Rrjetëzimi dhe bashkëpunimi për trajtim më efektiv të problemit	30
Edukimi është i nevojshëm	31
Rezultatet e pyetësorit të anketës	31
Rastet studimore	34
Rasti “Dhoma publike”	35
Përdhunimi i një vajze nga Velesi	42
Përfundim	47
Rekomandime dhe udhëzime për informimin mediatik për dhunën me bazë gjinore	50

Hyrje

Mediat luajnë një rol të rëndësishëm në formësimin e qëndrimeve dhe vlerave shoqërore dhe ofrojnë potencial të madh për të qenë një instrument për ndryshime shoqërore. Sipas hulumtimit të kryer nga Agjencia për Shërbime Mediatike Audio-Vizuale, ende ka “portretizim të gjerë të grave në media përmes martesës dhe familjes”, duke ruajtur rolet tradicionale të grave dhe duke theksuar stereotipet.¹ Nga ana tjetër, një studim gjithëpërfshirës mbi mirëqenien e grave tregon se në Maqedoninë e Veriut, 60% e grave e konsiderojnë dhunën ndaj tyre si të zakonshme, ndërsa pothuajse tre nga dhjetë e konsiderojnë dhunën si një dukuri shumë të zakonshme.² Krahasuar me mesataren në vendet e BE-së, në Maqedoninë e Veriut gratë e konsiderojnë dhunën në familje si një çështje private që duhet të mbetet në familje.³ Ky qëndrim, i kombinuar me mungesën e njohurive për shërbimet ekzistuese të specializuara për mbrojtjen e viktimave të dhunës në

familje⁴, rezulton në shkelje të rënda të të drejtave të njeriut të grave.

Seksizmi dhe sjellja seksiste ndodhin në të gjithë spektrin e plotë të aktivitetit njerëzor, duke përfshirë hapësirën kibernetike (internetin dhe mediat sociale).⁵ Rritja e aktivitetit online i ka dhënë një dimension të ri shprehjes dhe përhapjes së gjuhës së urrejtjes ndaj grave para një audiencë më të gjerë. Megjithatë, rrënja e problemit buron nga pabarazia gjinore e gjatë dhe historikisht e qëndrueshme, jo si një problem i përparimeve teknologjike. Në fakt, dhuna ndaj grave që po ndodhte ose po ndodh ende në botën reale është përhapur në hapësirën e internetit si një formë e re e dhunës që kërkon masa të reja dhe më të forta për të luftuar dhe parandaluar dhunën në hapësirën e internetit.

Standardet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut kanë bërë thirrje prej kohësh

- 1 Agjencia për Shërbime Mediatike Audiovizuale. Hulumtim – Analiza e çështjeve gjinore dhe mënyra e portretizimit dhe prezantimit të grave dhe burrave në programet e radiodifuzerëve, 2022. Në dispozicion në: shorturl.at/fjEN4
- 2 Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë. Mirëqenia dhe siguria e grave: Hulumtim i OSBE-së për dhunën ndaj grave në Maqedoninë e Veriut, 2019.
- 3 Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë. Mirëqenia dhe siguria e grave: Hulumtim i OSBE-së për dhunën ndaj grave në Maqedoninë e Veriut, 2019.
- 4 *Idem.*
- 5 Rekomandimi CM / Rec (2019) 1 i miratuar nga Komiteti i Ministrave i Këshillit të Evropës më 27 mars 2019.

për një qasje të përgjegjshme gjinore ndaj sigurisë së grave, ndërsa një numër gjithnjë e më i madh i hulumtimeve kombëtare tregojnë një problem serioz me dhunën me bazë gjinore, përfshirë edhe dhunën në internet.⁶ Mediat dhe organizatat e shoqërisë civile po bëjnë përpjekje për të përmirësuar situatën, por padyshim që ato nuk janë të mjaftueshme.

Për të kuptuar më mirë se si raportojnë mediat, përfshirë portalet online, ky dokument ofron një pasqyrë të legjislacionit aktual, por edhe politikave dhe praktikave për raportimin e dhunës ndaj grave. Ratifikimi i Konventës së Stambollit përshpejtoi proceset për ndryshimin e kuadrit ligjor kombëtar dhe vendosi standarde të reja për parandalimin dhe mbrojtjen e dhunës ndaj grave. Konventa e Stambollit inkurajon mediat të vendosin udhëzime dhe standarde vetë-rregulluese, në mënyrë që të forcojnë respektin për dinjitetin e grave dhe të kontribuojnë në parandalimin e dhunës ndaj tyre.⁷ Këto standarde duhet të rezultojnë në shmangien e stereotipeve të dëmshme gjinore dhe përhapjen e një imazhi degradues të gruas. Është e rëndësishme që këto masa të ndërmerren duke respektuar parimin bazë mbi të cilin bazohet funksionimi i medias, që është liria e shprehjes, liria e medias dhe liria e shprehjes artistike.

Prandaj, qëllimi i kësaj analize është të tregojë se si mediat, veçanërisht ato në internet, informojnë për rastet e dhunës me bazë gjinore ndaj grave, të shprehura përmes formave të ndryshme: përdhunimi, dhuna seksuale në të gjitha format emergjente, përfshirë ngacmimin seksual, dhunën psikologjike dhe fizike, si dhe përndjekjen, si një formë e re e njohur nga ndryshimet e fundit në kuadrin ligjor për parandalimin dhe mbrojtjen nga dhuna. Intervistat dhe pyetësorët me punonjësit e medias përcaktojnë nevojat e mediave, sfidat me të cilat përballen, si dhe zgjidhjet e mundshme për përfshirjen e tyre më aktive në parandalimin e dhunës ndaj grave.

Për një përshkrim më ilustrues të mënyrës në të cilën raportimi mund dhe ndikon në përforcimin e stereotipeve gjinore dhe kështu parandalon ose inkurajon dhunën ndaj grave, analiza ofron një pasqyrë të shembujve specifikë të raportimit të rasteve të dhunës me bazë gjinore ndaj grave. Në vitet e fundit (2020-2022) është bërë publike çështja "Dhoma Publike", e cila është shfaqur në disa faza, dhe për të cilën mediat kanë raportuar nga këndvështrime të ndryshme. Në këtë rast, një numër më i madh viktimash janë prekur, disa prej tyre të mitur, të cilët kanë qenë të ekspozuar ndaj formave të ndryshme të dhunës të kryera përmes një sistemi kompjuterik. Gjithashtu raportuan

⁶ Petkovska N. Leshoska V. Për kë është interneti një vend i sigurt, 2021. Në dispozicion në: <https://glasprotivnasilstvo.org.mk/wp-content/uploads/2021/12/Za-kogo-internetot-e-bezbedno-mesto-finalno.-docx.pdf>

⁷ Council of Europe. Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, 2011.

për një rast të dhunës seksuale ndaj një vajze që foli publikisht për ngjarjen, për të cilën Prokuroria lëshoi një urdhër me të cilin ndaloi hetimin, duke e lënë viktimën pa mbrojtje nga dhuna fizike dhe dhuna seksuale. Ky rast është gjithashtu interesant për analizë dhe nga pikëpamja e veprimeve të ndërmarra nga Prokuroria për të vërtetuar ekzistencën e veprës penale përdhunim, që shkaktuan reagime në publik, për të cilat raportuan mediat.

Të gjitha këto gjetje, të mbledhura përmes mjeteve të ndryshme metodologjike, shërbejnë për të formuluar rekomandimet praktike për raportim etik dhe të përgjegjshëm mbi dhunën me bazë gjinore që janë pjesë përbërëse e këtij dokumenti.

Metodologjia

Qëllimi i analizës është të vlerësojë mënyrën në të cilën mediat, veçanërisht portalet, në Maqedoninë e Veriut raportojnë për të gjitha llojet e dhunës me bazë gjinore ndaj grave dhe se si ata, në publikimet e tyre, analizojnë stereotipet gjinore që janë shkaku por edhe pasoja e dhunës ndaj grave. Gjetjet e analizës do të formojnë bazën për formulimin e rekomandimeve për raportim etik për të gjitha format e dhunës me bazë gjinore. Kuadri metodologjik i analizës bazohet në analizën e tavolinës, analizën ligjore, analizën e të dhënave të mbledhura nga një sondazh në terren me intervista të thelluara gjysmë të strukturuar dhe një sondazh me pyetësor për media – anëtarët e Regjistrimit të Mediave Profesionale Online (Promedia)⁸, si dhe raste studimore ku raportohen dy raste të veçanta të dhunës me bazë gjinore.

Desk analiza bazohet në burimet dytësore të të dhënave dhe përfshin mbledhjen, rishikimin dhe analizën e raporteve, analizave, dokumenteve dhe të dhënave në dispozicion në lidhje me prezantimin në media të dhunës me bazë gjinore ndaj grave. Si burime janë përdorur të dhëna, dokumente dhe të dhëna nga institucionet përkatëse vendase dhe ndërkombëtare, raporte dhe analiza nga organizatat e

shoqërisë civile në lidhje me temën me interes të kësaj analize.

Analiza juridike bazohet në të dhënat primare dhe sekondare dhe përfshin analizën e dokumenteve ndërkombëtare, ligjeve, akteve nënligjore dhe politikave që lidhen me dhunën ndaj grave dhe përfaqësimin e saj në media. Analiza përfshin një rishikim kritik të avantazheve dhe disavantazheve ekzistuese të kuadrit ligjor dhe shkallës së zbatimit të ligjit në fushën e raportimit profesional të rasteve të dhunës me bazë gjinore. Analiza ligjore gjithashtu përfshin analizë të jurisprudencës së Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut, e cila është thelbësore për krijimin e një ekuilibri midis lirisë së shprehjes dhe të drejtës për mbrojtjen e jetës private të individëve.

Analiza e të dhënave parësore përfshin analizën e të dhënave të mbledhura përmes 12 intervistave të thelluara gjysmë të strukturuar me gazetarë dhe/ose redaktorë me përvojë. Gazetarë dhe redaktorë nga të gjitha llojet e mediave, kombëtare dhe rajonale/lokale, u intervistuan për të marrë një pasqyrë më të qartë se si të raportojnë mbi dhunën me bazë gjinore. Për më tepër, të dhënat për analizën e situatës u mbledhën përmes një

pyetësi online të dorëzuar gazetarëve dhe redaktorëve të anëtarëve të mediave online në Regjistrin e Mediave Profesionale Online (Promedia).

Duke paraqitur dy raste studimore, analiza vë në dukje praktikat pozitive dhe negative në inkuadrimitin e rasteve të dhunës me bazë gjinore në diskursin mediatik. Për analizë u përzgjedhën dy raste. Rasti i parë është i ashtuquajturit rasti "Dhoma Publike", në të cilin një grup më i madh grash dhe vajzash u prekën dhe ende preken, fotot dhe videot private të të cilave u ndanë në rrjetin social Telegraf nga mijëra burra. Ky rast tronditi publikun në disa intervale kohore, përkatësisht nga publikimet e para për ekzistencën e grupit në janar 2020 deri në disa njoftime të mëvonshme për rihapjen e tij ose për grupe me përmbajtje të ngjashme; pas identifikimit të administratorëve, filloi një procedurë dhe u mor vendim gjyqësor ndaj disa personave për krijimin dhe administrimin e grupit. Për qëllimet e kësaj analize, janë marrë disa periudha analize (20-30 janar 2020; 27 janar-9 shkurt 2021 dhe 9-13 mars 2022), pra periudhat kur mediat raportnin më shpesh për rastin.

Rasti i dytë është rasti i një gruaje viktimë e përdhunimit, e cila foli publikisht për përvojën e dhunës dhe mënyrën se si institucionet veprojnë në zgjidhjen e rasteve të dhunës seksuale ndaj grave.

Mediat gjithashtu raportuan për këtë çështje në disa faza, domethënë kur institucionet morën vendime në lidhje me hetimin dhe (mos)procedimin e lëndës në gjykatë kompetente. Për qëllimet e kësaj analize, u morën parasysh dy periudha analize (1 shkurt - 8 mars 2022 dhe 28 janar - 3 shkurt 2021), përkatësisht periudhat kur mediat shkruanin më shpesh për rastin.

Kuadri ligjor

Instrumentet themelore ndërkombëtare të të drejtave të njeriut, përfshirë ato për mbrojtjen e të drejtave të grave, u miratuan para shfaqjes dhe zhvillimit të teknologjisë së informacionit dhe komunikimit, megjithatë ofrojnë të drejta dhe detyrime me potencial transformues dhe luajnë një rol kryesor në promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave, përfshirë të drejtat e grave për të jetuar të lira nga dhuna, por në të njëjtën kohë gëzojnë lirinë e shprehjes, qasjen në informacion, të drejtën e privatësisë dhe të drejta të tjera të garantuara nga dokumentet ligjore ndërkombëtare, rajonale dhe vendase.

Konventa e Kombeve të Bashkuara për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave (CEDAW) njih një vazhdimësi midis stereotipeve gjinore, pabarazisë gjinore, seksizmit dhe dhunës ndaj grave dhe vajzave. Aktet e mikroagresioneve të përditshme të shprehura përmes sjelljeve, komenteve dhe shakave seksuale në dukje të padëshiruara ose të vogla janë poshtëruese dhe kontribuojnë në një klimë shoqërore në të cilën gratë poshtërohen, aktivitetet e tyre zvogëlohen dhe zgjedhjet kufizohen, përfshirë në sferat publike dhe private. Gjuha e urrejtjes seksiste mund të përshkallëzohet dhe të nxisë akte ofenduese dhe kërcënuese, ndonjëherë duke rezultuar në abuzim seksual, dhunë, përdhunim dhe vdekje. Në përgjigje të kësaj situate, Konventa për Eliminimin e

të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave i imponon shtetit detyrimin për të marrë masa për ndryshimin e zakoneve sociale dhe kulturore në lidhje me sjelljen e burrave dhe grave me qëllim eliminimin e paragjytimeve dhe çdo praktike tjetër bazuar në të kuptuarit e inferioritetit ose epërsisë së njërit apo tjetrit seks dhe për të ruajtur rolin tradicional të burrave dhe grave.⁹ Në vëzhgimet e fundit përmbyllëse mbi situatën në Maqedoninë e Veriut, Komiteti për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave shpreh shqetësim për sjelljen diskriminuese në internet, e cila përfshin gjuhën e urrejtjes ndaj grave dhe vajzave në mediat sociale.¹⁰ Mbi qasjen e grave në teknologji ndikojnë edhe format ndër-sektorale të diskriminimit bazuar në faktorë të shumtë, të tillë si raca, etnia, orientimi seksual, identiteti gjinor dhe shprehja gjinore, aftësia profesionale, mosha, klasa, kultura, feja dhe të tjera. Raportuesja Speciale për Dhunën ndaj Grave në raportin e saj të vitit 2018 theksoi se gratë me identitete të shumëfishta shpesh janë në shënjestër të dhunës në internet bazuar në një kombinim të këtyre faktorëve. Disa grupe grash, siç janë mbrojtësit e të drejtave të njeriut, gratë në politikë, gazetarët, lezbiket, biseksualët dhe gratë transgjinore, gratë me aftësi të kufizuara dhe gratë që u përkasin grupeve të marginalizuara janë një objektivi i veçantë i dhunës në TIK.¹¹

9 Convention on Elimination of Discrimination against Women, Article 5.

10 Committee on the Elimination of Discrimination against Women CEDAW/C/MKD/CO/6. Concluding observations on the sixth periodic report of the former Yugoslav Republic of Macedonia 2018, par.21.

11 Human Rights Council. Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences on online violence against women and girls from a human rights perspective. A/HRC/38/47, par.28.

Në nivel rajonal, Këshilli i Evropës ka kërkuar prej kohësh eliminimin e portretizimit stereotipik të grave në media, i cili gjithashtu kontribuon në parandalimin e dhunës ndaj grave.¹² Ballafaqimi me stereotipet gjinore do të kontribuojë në zvogëlimin e pabarazisë, përfshirë dhunën me bazë gjinore, e cila është një nga shprehjet më serioze të saj. Pas disa rekomandimeve, Këshilli i Evropës, me miratimin e Konventës së Stambollit si një dokument ligjërish të detyrueshëm, i ka dhënë shtysë shtesë zbatimit të qëllimeve afatgjata për parandalimin dhe luftimin e të gjitha formave të dhunës. Konventa e Stambollit inkurajon sektorin privat, sektorin e TIK-ut dhe mediat që të marrin pjesë jo vetëm në përgatitjen e politikave dhe përpjekjeve lokale, rajonale ose kombëtare për të parandaluar dhunën ndaj grave, por edhe për të marrë pjesë drejtpërdrejt në zbatimin e ligjit.¹³

Në nivel kombëtar, Ligji për parandalim dhe mbrojtje nga dhuna ndaj grave dhe dhuna në familje i vitit 2021 njihet për herë të parë çdo formë të dhunës me bazë gjinore ndaj grave në hapësirën e internetit.¹⁴ Ligji për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Dhuna

ndaj Grave dhe Dhuna në Familje për herë të parë përcakton në mënyrë të qartë dhe tregon specifikën e ngacmimit seksual në internet, i cili për fat të keq nuk pasqyrohet në ndryshimet e Kodit Penal të miratuar në janar 2023. Vetëm përkufizimi i dhunës ndaj një fëmije në Kodin Penal njihet dhunën në internet.¹⁵ Megjithatë, Kodi penal, edhe para miratimit të ndryshimeve këtë vit, siguron mbrojtje nga dhuna që ka ndodhur përmes një sistemi kompjuterik dhe u jep institucioneve mundësi të veprojnë në mënyrë efektive në mbrojtjen e viktimave të dhunës me bazë gjinore në internet.

Lidhur me rolin e mediave në parandalimin e dhunës ndaj grave, një përparim i rëndësishëm në kuadrin ligjor është njohja e mediave si palë e prekur në zbatimin e Ligjit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Dhuna ndaj Grave dhe Dhuna në Familje. Gjegjësisht, mediat e krijuara në përputhje me Ligjin për mediat kanë detyrim gjatë krijimit dhe transmetimit të programeve informative dhe edukative të marrin parasysh ndërgjegjësimin e publikut të gjerë për të gjitha format e dhunës me bazë gjinore ndaj grave dhe dhunës në familje, të promovojnë barazinë gjinore dhe

-
- 12** Recommendation No. R (84)17 of the Committee of Ministers to member states on equality between women and men in the media; Recommendation 1555 (2002) by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on the image of women in the media; Recommendation 1799 (2007) by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on the image of women in advertising; Resolution 1751 (2010) and Recommendation 1931 (2010) by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on combating sexist stereotypes in the media.
- 13** Council of Europe. Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, 2011.
- 14** Gazeta Zyrtare e RMV, nr. 24/2021. Propozim - ligj për parandalim dhe mbrojtje nga dhuna mbi gratë dhe dhuna familjare.
- 15** Gazeta Zyrtare e RMV, nr. 36/2023. Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e Kodit penal. Dhuna ndaj një fëmije përveç dhunës së përmendur në paragrafin (21) të këtij neni do të përfshijë edhe dhunën psikologjike, dhunën në internet, dhunën e bashkëmohatarëve, si dhe përndjekjen dhe ndjekjen e fëmijës.

të ndikojnë në eliminimin e stereotipeve për rolet gjinore.¹⁶ Në të njëjtën kohë, natyrisht, duhet të respektohet liria e shprehjes dhe pavarësia e politikës editoriale të mediave të garantuara nga Kushtetuta dhe marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare.

Duke pasur parasysh se një zgjidhje efektive e kësaj çështjeje në mënyrë të pashmangshme do të duhet të marrë parasysh parimin themelor të pavarësisë së medias, masat thjesht rregullatore mund të mos japin një përgjigje të kënaqshme. Prandaj, detyra bie kryesisht mbi vetë mediat, të cilat duhet të përfshijnë parimin e paraqitjes së barabartë dhe trajtimit të drejtë të personave të ndryshëm me identitetet e tyre specifike në kodet e tyre profesionale dhe mekanizmat vetë-rregullues dhe luftën kundër stereotipeve si një praktikë e përditshme. Ligji për mediat ndalon publikimin e përmbajtjes në media që, ndër të tjera, nxit ose përhap diskriminim, intolerancë ose urrejtje në bazë të racës, gjinisë, fesë ose kombësisë.¹⁷

Hulumtimet tregojnë se internet - mediat po bëhen një burim kryesor i informacionit, të dytat sipas konsumit dhe ndikimit (menjëherë pas TV-së), por për shumicën

e gazetarëve, ekspertëve, audiencave të arsimuara dhe më të moshuara, shumë prej tyre janë të pasigurta dhe i ofrojnë audiencës një pjesë të madhe të informacioneve që janë larg etikës dhe diskursit të drejtë publik, dhe gjithnjë e më afër propagandës dhe gjuhës së urrejtjes.¹⁸ Sipas të dhënave të Entit Shtetëror për Statistika, në tremujorin e parë të vitit 2022, 86.9% e familjeve kanë pasur qasje në internet nga shtëpia. Nga popullsia e përgjithshme e moshës 15 deri në 74 vjeç, 88.3% e përdorën internetin dhe 73.9% e përdorën atë disa herë në ditë.¹⁹ Ndryshimet e vitit 2014 në Ligjin për mediat janë shlyer dispozitat në lidhje me mediat elektronike dhe krijuan përshtypjen se nuk ka kornizë për rregullimin e përmbajtjes së tyre. Megjithatë, është e rëndësishme të theksohet se ekziston ende një mundësi ligjore për të mbajtur përgjegjësi për përmbajtjen e publikuar që është në kundërshtim me dispozitat e Kodit Penal, në veçanti krimet e kryera përmes një sistemi kompjuterik; shkelja e të dhënave personale dhe, natyrisht, ndryshimet e fundit duke njohur format e reja të dhunës me bazë gjinore si vepër penale, dhunë psikologjike dhe përndjekje.

Ligji për parandalim dhe mbrojtje nga dhuna ndaj grave dhe dhuna në familje

16 Gazeta Zyrtare e RMV, nr. 24/2021. Ligji për parandalim dhe mbrojtje nga dhuna mbi gratë dhe dhuna në familje, neni 37.

17 Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 184/2013 dhe 13/2014. Ligji për mediat, neni 4.

18 Instituti Maqedonas për Media. Analiza: Maqedonia në epokën digjitale - mes të drejtave dhe përgjegjësiive gjatë komunikimit në internet. 2015. Në dispozicion në: <https://mim.org.mk/mk/publikacii/853-analiza-makedonija-vo-digitalnata-era>

19 Enti Shtetëror i Statistikave të Republikës së Maqedonisë së Veriut: <https://www.stat.gov.mk/PrikaziSooopstene.aspx?rbrtxt=77>

ndalon publikimin e informacioneve dhe të dhënave të cilat verbalisht, jo verbalisht ose me veprim tjetër të një natyre seksuale kanë për qëllim ose efekt të shkelin dinjitetin ose të krijojnë një mjedis kërcënues, armiqësor, degradues ose frikësues, qasje ose praktikë me mjete elektronike për komunikim.²⁰ Për më tepër, Ligji për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi e trajton ngacmimin, përkatësisht ngacmimin seksual, si një formë diskriminimi që është i ndaluar në të gjitha fushat, përfshirë informimin publik dhe mediat.²¹

Liria e shprehjes dhe informacionit është një vlerë demokratike e paprekshme e garantuar nga Kushtetuta, ligjet dhe dokumentet e ratifikuara ndërkombëtare. Megjithatë, kufizimet në lirinë e shprehjes dhe informacionit rregullohen, ndër të tjera, nga Ligji për përgjegjësinë civile për shpifje dhe fyerje, i cili i referohet përdorimit të standardeve të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut për të vendosur kufizime në gëzimin e lirisë.²² Sipas GJEDNJ, media luan një rol thelbësor në një shoqëri demokratike. Edhe pse nuk duhet të kapërcejnë kufij të caktuar, veçanërisht në lidhje me reputacionin dhe të drejtat e të tjerëve, por është detyra e tyre të përcjellin, në mënyrë konsekuente me detyrimet dhe

përgjegjësitë, informacionet dhe idetë për të gjitha çështjet me interes publik. Jo vetëm që kanë për detyrë të komunikojnë informacione dhe ide të tilla: publiku gjithashtu ka të drejtë t' i pranojë ato. Përndryshe, media nuk do të mund të luante rolin e saj jetik të "rojtarit publik".²³

Megjithatë, raportimi i rasteve të dhunës me bazë gjinore prek jetën private të viktimave dhe familjeve të tyre, që gjithashtu mbrohet dhe imponon kufizime në lirinë e shprehjes. Ligji për Mbrojtjen e të Dhënave Personale parashikon rregulla të veçanta për përpunimin e të dhënave personale për qëllime gazetareske, përkatësisht publikimi i lejuar i të dhënave personale vetëm nëse mbizotëron interesi publik mbi interesin privat të subjektit të të dhënave personale.²⁴ Kur balancohet e drejta e mbrojtjes së të dhënave personale me lirinë e shprehjes dhe informacionit, merret parasysh natyra e të dhënave personale; rrethanat në të cilat janë marrë të dhënat personale; ndikimi i informacionit të publikuar në diskutimin e interesit publik; sa mirë njihet personi në fjalë dhe kush është subjekti i informacionit; sjellja dhe pëlqimi i mëparshëm i personit në fjalë, si dhe përmbajtja, forma dhe pasojat e publikimit të informacionit.

20 Gazeta Zyrtare e RMV, nr. 24/2021. Ligji për parandalim dhe mbrojtje nga dhuna mbi gratë dhe dhuna në familje, neni 3 paragrafi 1 pika 20.

21 Gazeta Zyrtare e RMV, nr. 259/2020. Ligji për parandalim dhe mbrojtje nga dhuna, nenet 3 dhe 10.

22 Gazeta Zyrtare e RMV, nr. 251/2022 Ligji për përgjegjësinë civile për shpifje dhe fyerje, neni 2.

23 Shih Thoma kundër Luksemburgut, 2001, § 5.

24 Gazeta Zyrtare e RMV, nr. 42/2020 dhe 294/2021. Ligji për mbrojtjen e të dhënave personale, neni 81.

Në rastet kur GJEDNJ-ja duhet të bëjë balancimin në mbrojtjen e jetës private ndaj lirisë së shprehjes, ajo thekson në praktikën e saj kontributin e publikimit të fotografisë ose tekstit në media në debatin me interes të përgjithshëm.²⁵ Problemi i dhunës me bazë gjinore ndaj grave është një çështje me interes publik që meriton vëmendje në disa aspekte, përfshirë perspektivën e viktimave. Megjithatë, mënyra se si ato paraqiten është e rëndësishme për diskursin publik mbi dhunën ndaj grave. Sipas GJEDNJ, përkufizimi i asaj që përbën interes të përgjithshëm varet nga rrethanat e rastit. Kështu, ekzistenca e një interesi të tillë nuk ka të bëjë vetëm me rastet e çështjeve politike ose krimet, por mund të ketë të bëjë edhe me tema të tjera (sport ose art).²⁶

Lidhur me rëndësinë e faqeve të internetit në ushtrimin e lirisë së shprehjes, GJEDNJ thekson se "në dritën e qasjes së saj dhe kapacitetit të saj për të ruajtur dhe komunikuar sasi të mëdha informacioni, interneti luan një rol të rëndësishëm në përmirësimin e qasjes së publikut në lajme dhe lehtësimin e përhapjes së informacionit në përgjithësi.²⁷ Aktivitetet shprehëse të krijuara nga përdoruesit e internetit ofrojnë një platformë të pashembullt për ushtrimin e lirisë së

shprehjes.²⁸ Në një nga rastet më të rëndësishme në lidhje me mediat në internet, GJEDNJ vlerësoi se përgjegjësia e Delfi, një portal lajmesh në internet, ishte një kufizim i justifikuar dhe proporcional mbi të drejtën e portalit për lirinë e shprehjes. Kjo për shkak se komentet ishin shumë ofenduese, portali nuk arriti t' i pengonte ato të bëheshin publike, përfitoi nga ekzistenca e tyre, lejoi që autorët e tyre të mbeteshin anonimë.

Balancimi i lirisë së shprehjes dhe informacionit, në krahasim me mbrojtjen e të drejtës për jetën private të personave për të cilët mediat shkruajnë, kërkon integritet dhe profesionalizëm në kryerjen e punës gazetareske. Konventa e Stambollit inkurajon sektorin privat, sektorin e TIK-ut dhe median të krijojnë udhëzime, standarde vetë-rregulluese, në mënyrë që të promovojnë respektin për gratë dhe të kontribuojnë në parandalimin e dhunës ndaj tyre. Kjo nënkupton miratimin e standardeve etike profesionale që do të bazohen në të drejtat e njeriut, do të jenë ndjeshme ndaj gjinisë dhe në mënyrë jo-sensacionale do të mbulojnë problemin me dhunën ndaj grave. Kodi i gazetarëve si dokument përcakton standardet e punës profesionale, që vlen edhe për mediat në internet. Kodi garanton mbrojtjen e të drejtës së jetës private

25 Shih Eerikäinen and others v. Finland, 2009, § 62.

26 Shih Von Hannover v. Germany (No. 2), 2012, § 109.

27 Shih *Times Newspapers Ltd v. the United Kingdom (Nos. 1 and 2)*, nos. 3002/03 and 23676/03, § 27, ECHR 2009.

28 Shih *Delfi AS v. Estonia* [GC], no. 64569/09, § 110, ECHR 2015.

dhe detyrimin për mediat të shmangin ndërhyrjen në jetën private të individëve.²⁹ Temat që kanë të bëjnë me tragjeditë personale duhet të trajtohen me kujdes me bashkëndjenjë dhe ruajtje të privatësisë. Kur raportohen rastet e dhunës në familje, nuk do të publikohen emrat dhe fotografitë e viktimave, ose të dhënat nga të cilat mund të zbulohet indirekt identiteti i viktimës ose dhunuesit, para se të komunikohet zyrtarisht nga institucionet kompetente. Në njoftimin e viktimave të përdhunimit ose viktimave të dhunës seksuale, identiteti i personave nuk do të zbulohet pa pëlqimin e viktimës, dhe në rastin e fëmijëve - pa lejen e prindërve ose kujdestarëve të fëmijës.³⁰

me shoqatat për të forcuar kapacitetet e tyre për raportimin profesional për çështjet që lidhen me dhunën ndaj grave dhe dhunën në familje.

Duke pasur parasysh se në periudhën e kaluar ka pasur një zhvillim dinamik të standardeve ndërkombëtare dhe rajonale për mbrojtjen nga dhuna ndaj grave, të përkthyer kohët e fundit në legjislacionin kombëtar, ekziston një nevojë e qartë për të edukuar vazhdimisht gazetarët dhe punonjësit e medias për format e ndryshme të dhunës, kontekstin në të cilin ndodh, identitetet ndërsektoriale që i bëjnë grupe të caktuara të grave më të prekshme nga dhuna dhe aspekte të tjera të rëndësishme në përmbushjen e qëllimit të Ligjit. Prandaj, dispozitat parashikojnë detyrimin e medias në mënyrë të pavarur ose përmes shoqatave profesionale të gazetarëve dhe punonjësve të medias të bashkëpunojnë

29 Shoqata e gazetarëve. Kodi i Gazetarëve.

30 Këshilli për Etikë në Media. Udhëzime për raportimin etik të mediave online - Zbatimi i Kodit të Gazetarëve në sferën online.

**Analiza e
situatës me
informimin
mediatik për
dhunën me
bazë gjinore**

REZULTATET E INTERVISTAVE TË KRYERA

Media ka një rol kyç në formësimin e opinionit publik dhe në kuptimin e problemit të dhunës me bazë gjinore. Megjithatë, trajtimi i këtij problemi në media mund të jetë plot sfida, vështirësi, dilema etike, mospërputhje, por edhe mundësi.

Për të kuptuar më mirë perspektivat e gazetarëve dhe redaktorëve për këtë çështje, u zhvilluan intervista të thelluara gjysmë të strukturuar me një mostër personash me përvojë në raportimin e dhunës me bazë gjinore ose personat që marrin pjesë në ndërtimin e politikës editoriale në media. Qëllimi i këtyre intervistave ishte të eksploronin përvojat e tyre, pikëpamjet mbi sfidat dhe mundësitë për raportimin e dhunës me bazë gjinore, si dhe sugjerimet e tyre për përmirësimin e mbulimit mediatic të kësaj çështjeje. Në vazhdim janë prezantuar rezultatet e këtyre intervistave, duke përfshirë temat kryesore që dolën nga të dhënat, si dhe rekomandimet se si media mund të përmirësojë mbulimin e tyre në lidhje me dhunën me bazë gjinore.

MEDIAT LUAJNË NJË ROL TË RËNDËSISHËM NË RRRITJEN E NDËRGJEGJËSIMIT DHE EDUKIMIN E PUBLIKUT NË LIDHJE ME DHUNËN ME BAZË GJINORE

Media pritet të njohë dhunën me bazë gjinore si një problem që duhet të adresohet dhe të shpjegohet në mënyrë adekuate për audiencën. *“Bëhet fjalë për një temë shumë të ndjeshme, e cila duhet të jetë me interes të madh publik, sepse në një moment të gjithë mund të jemi viktimat e mundshme dhe duhet të dimë se si të mbrohemi”.*

Kështu, rekomandohet që media të përgatisë një numër të madh të përmbajtjeve me të cilat, praktikisht, viktimat e dhunës me bazë gjinore do të inkurajohen të raportojnë problemin në institucionet përkatëse, duke u njohur njëkohësisht me të drejtat e tyre. *“Me informim të vazhdueshëm, me të ftuar në emision, psikologë, informacione për strehimoret, krijuesit e rregulloreve, video, publiku do të marrë një pamje përkatëse të këtij problemi, nëse duam reagimet e tij”.* *“Është e padobishme nëse njohim, por nuk raportojmë, dhunën me bazë gjinore dhe rrisim ndërgjegjësimin për problemin”.*

Prandaj, mediat kanë një rol shumë të rëndësishëm në sensibilizimin e qytetarëve rreth këtij problemi, si nga perspektiva shkencore ashtu edhe nga ajo sociale. *“Publiku duhet, para së gjithash, të informohet për mënyrën se si mund ta parandalojë këtë fenomen, por edhe të njihet me dispozitat ligjore që mbrojnë qytetarët nga dhuna”.*

Pavarësisht marrëveshjes midis bashkëbiseduesve të intervistuar se media kryesisht ka një rol të rëndësishëm në edukimin e audiencës, theksohet nevoja për ta bërë këtë me shumë kujdes dhe në mënyrë sistematike. *“Ata duhet të jenë të kujdesshëm në publikimin e lajmeve dhe informacioneve të tjera në lidhje me dhunën me bazë gjinore. Kjo mund të bëhet përmes informimit më të detajuar, por edhe të vazhdueshëm në lidhje me problemin”.*

Besohet se informimi mediatik mund të kontribuojë në zvogëlimin e rasteve të dhunës me bazë gjinore. *“Unë e kam dëshmuar atë personalisht, në emision, duke folur nga një perspektivë gjinore për dhunën në familje, kështu që shikuesit më kanë treguar se ata nuk ishin të vetëdijshtë se, për shembull, kanë qenë në një formë të dhunës ekonomike”.*

MEDIAT JANË NJË FAKTOR I RËNDËSISHËM NË NXITJEN E DIALOGUT SOCIAL

Adresimi i dhunës me bazë gjinore dhe çrrënjësja e saj nënkupton përpjekje të koordinuara që shkojnë përtej akteve individuale të mbështetjes dhe ndërhyrjes. Prandaj, nevojitet një dialog më i gjerë shoqëror, në të cilin media padyshim luan një rol të madh. Bashkëbiseduesit theksojnë se nëse mediat marrin pjesë në inkurajimin e një dialogu të tillë, ato do të kontribuojnë jo vetëm në rritjen e ndërgjegjësimit dhe edukimit për naivitetin me bazë gjinore, por edhe në ekspozimin e stereotipeve, ekspozimin e motiveve pas një dhune të tillë dhe promovimin e informacionit të saktë dhe të vërtetë.

Bashkëbiseduesit e intervistuar besojnë se dialogu social për këto çështje mund të nxitet duke iu referuar nevojës që institucionet t’u përgjigjen rasteve të dhunës me bazë gjinore. Atyre u janë shtruar pyetje si: Pse institucionet nuk po i zgjidhin këto probleme? A ka dënime, nëse dhe si zbatohen ato?, etj. *“Institucionet gjithashtu duhet të përfshihen dhe duhet të monitorohet se çfarë do të ndodhë, çfarë zgjidhje dhe zhvillim do të ketë në të ardhmen”.*

Inkurajimi i dialogut social nënkupton evidentimin e problemeve dhe mospërputhjeve sistematike që duhet të adresohen kolektivisht. *“Kjo përfshin*

njohjen e faktorëve më të gjerë shoqërorë që kontribuojnë në dhunën me bazë gjinore dhe diskutimin për problemet themelore që e vazhdojnë atë”.

Ndërsa historitë dhe përvojat individuale janë të rëndësishme për të ilustruar pasojat e dhunës me bazë gjinore, është thelbësore të merren parasysh me kujdes dhe respekt rrethanat specifike në të cilat të mbijetuarit e gjetën veten. Përgjithësimi i shembujve individualë, sipas rekomandimeve, duhet të bëhet me kujdes, në mënyrë që të shmanget stigmatizimi i mëtejshëm ose ri viktimizimin e të mbijetuarave. Është veçanërisht e rëndësishme se çfarë mesazhe do të dalin nga përmbajtja gazetareske. *“Ne duhet të dimë se çfarë mesazhi duam t’i dërgojmë audiencës së cilës i shërbejmë informacionin.”*

Shumica e bashkëbiseduesve shpjegojnë se dialogu social mbi këtë temë e inkurajojnë, duke prezantuar perspektiva të ndryshme në produktet gazetareske, përkatësisht ato të ekspertëve, përfaqësuesve të institucioneve shtetërore ose OJQ-ve. *“Zgjedhim formatin e duhur, për shembull, tregon se trajtojmë tema të natyrës sociale dhe diskutojmë, në mënyrë që problemi të bëhet më i dukshëm dhe të ketë një efekt më të madh.”*

TEMA NUK ËSHTË PRIORITET NË INFORMIMIN, ARSYET JANË TË NDRYSHME

Të gjithë bashkëbiseduesit e intervistuar njëzëri konfirmojnë se temat në lidhje me dhunën me bazë gjinore nuk u jepet përparësi në informim ose kjo bëhet shumë rrallë. *“Në mediat më serioze, një qasje më serioze mund të zbatohet në raportimin mbi dhunën me bazë gjinore, por zakonisht kjo reduktohet në gazetarinë e përditshme”.* Bashkëbiseduesit vlerësojnë se situata në redaksitë më të vogla dhe mediat online është shumë më serioze. *“Ne, redaksitë më të vogla, jemi në garë me kohën për të publikuar sa më shumë informacion, ndoshta duke shkuar përgjatë vijës së rezistencës më të vogël për të marrë informacion në një mënyrë më të lehtë. Tekstet me më shumë angazhim marrin më shumë kohë”.*

Shumica e bashkëbiseduesve besojnë se arsyeja për këtë është se media dominohet nga zhvillimet e përditshme politike. *“Gjithçka në atë bazë ditore po ndodh dhe ndoshta për shkak të presionit politik mbi mediat. Gjithashtu e dimë se nuk ka aq shumë media të pavarura në vend”.*

Shpesh sfidë për redaksitë për të raportuar mbi këto tema është mungesa e burimeve, përkatësisht numri i vogël i punonjësve. Përveç kësaj, redaksitë nuk kanë kapacitet tu mundësojnë gazetarëve të punojnë në sektorë të caktuar. Për shembull, në të katër redaksitë e komuniteteve jo-shumicë në shërbimin publik punojnë nga

tre gazetarë, që është pak për përgatitjen e programit dhe për këtë arsye, rëndësi u jepet ngjarjeve më aktuale të përditshme. *“Nuk kemi mjaftueshëm gazetarë për ta bërë këtë”.*

Mungesa e edukimit ose aftësive adekuate përmendet gjithashtu si një problem. Gazetarët, sipas disa prej bashkëbiseduesve, shpesh nuk janë të specializuar në këto tema, domethënë nuk janë mjaft të njohur me problemet kur raportojnë për dhunën me bazë gjinore. *“Nisen nga mënyra në të cilën i detyron tregu, që të marrin sa më shumë klikime të jetë e mundur, veçanërisht mediat online, dhe të raportojë në mënyrë të papërgjegjshme”.*

Një sfidë shihet edhe në mungesën e burimeve të informacionit, pasi, jo rrallë, viktimat e dhunës me bazë gjinore nuk duan të flasin publikisht. *“Në redaksi, gjithmonë përpiqemi të gjejmë mënyra për të kapërcyer dilemat që ekzistojnë te burimet, duke dhënë garanci se identiteti nuk do të zbulohet, se zëri do tu ndryshohet gjatë montimit.”* Redaktorët dhe gazetarët gjithashtu reagojnë se ka mungesë të burimeve të ekspertëve mbi këtë temë.

Ka edhe mungesë të bisedimeve për promovimin e kolegiumit, për dëgjimin e zërit të gazetarëve të rinj në redaksi, *“sepse në ditët e sotme ata kanë një pikëpamje shumë të ndryshme për gjërat”.*

Përveç sfidave të lartpërmendura, disa nga bashkëbiseduesit konsiderojnë se,

në përgjithësi, nuk ka vullnet dhe interes për të raportuar për këto tema. *“Atyre nuk u jepet hapësirë e mjaftueshme, ndoshta sepse mbizotëron perceptimi se nuk është lajmi që do të ketë lexues dhe pëlqime.”*

Problemi ndonjëherë është pandjeshmëria e popullsisë mashkullore, e cila është në krye të mediave për sa i përket këtyre temave. *“Nuk do të përgjithësoja, por ka raste të tilla, nuk ka edukim të mjaftueshëm në mesin e gazetarëve për interesin publik në mbulimin e këtyre temave. Unë jam grua, kryeredaktore, dhe unë i jap rëndësi të madhe temave të tilla.”*

NEVOJITEN NDRYSHIME EDHE NË POLITIKËN EDITORIALE TË MEDIAVE

Në thelb, një ndikim kyç në drejtim të informimit rreth këtyre temave është politika editoriale në media. *“Redaktori është ai që mund të ndryshojë tekstin e gazetarëve në tërësinë e tij dhe ta vendosë atë në formatin që i përshtatet atij/asaj”.*

Ai i referohet nevojës për përfshirjen e të gjithë punonjësve dhe stafit redaktues në sensibilizimin për këto tema. Kjo, sipas bashkëbiseduesve, do të bënte të mundur raportimin më shumë për këto tema, dhe jo vetëm kur ndodh një ngjarje më serioze ose kur ngjarjet organizohen në raste të caktuara, si pjesë e fushatave ose kremtimit të ditëve të caktuara. *“Nuk duhet të raportohet vetëm kur ndodh diçka. Jo vetëm kur ka vrasje të një gruaje. Ne,*

mediat, zakonisht atëherë aktivizohemi”.

Redaktorët këshillohen që të lejojnë që ky problem të trajtohet në mënyrë permanente, dhe jo vetëm në lajme, por edhe në emisione debati, si dhe në emisione argëtuese dhe për edukim. Në të njëjtën kohë, rekomandohet përfshirja e mediave në fushatat që do të bëjnë thirrje për raportimin e këtij problemi. *“Është me të vërtetë një problem i madh, viktimat shpesh raportojnë dhe pastaj tërhiqen. Mediat gjithashtu duhet të përfshihen në fushata të tilla. Për shembull, kur është dita për luftë kundër dhunës në familje. Fushatat do t’i inkurajojnë të reagojnë”.*

Bashkëbiseduesit tregojnë se, shpesh, këto tema mbulohen gjatë fundjavës. *“Supozohet se fundjavat janë bosh, kështu që kur në një ditë bosh do të keni një temë pak më të rëndësishme, e cila do të përpunohet me dramizim, pa nxitim, atëherë është ndryshe. Tema të tilla kërkojnë kohë”.*

INFORMIMI NUK ËSHTË I PLOTË, MUNGON VAZHDIMËSIA DHE NJË PAMJE E PLOTË E PROBLEMIT

Historitë e dhunës me bazë gjinore nuk kanë vazhdimësi dhe temat nuk ndiqen nga fillimi në fund. *“Gjithçka varet nga informacionet e gatshme që ata kanë në dispozicion, i përdorin dhe këtu puna praktikisht përfundon.”* Jo rrallë për temat raportohet kur aktualizohet një çështje në rrjetet sociale, pas së cilës tema vazhdon

të transmetohet për një kohë të shkurtër dhe pastaj harrohet.

I referohet nevojës për të gërmuar në rrënjët e këtij fenomeni, për të cilin nevojiten më shumë njohuri. Prandaj, është e nevojshme të dëgjohet pozicioni i institucioneve dhe ekspertëve në mënyrë që të arrihet në një pamje më të gjerë. Historitë e dhunës me bazë gjinore, zakonisht, nuk kanë epilog në informimin mediatik. Megjithatë publiku është i interesuar të ndjekë këto tema, fakti që ato nuk janë prioritet nënkupton se qytetarët marrin informacione gjysmake. *“Kur ta mbajmë në sipërfaqe historinë, do të flitet për të. Por kur informojmë vetëm një herë, atëherë nuk dëgjojnë të gjithë për të, me vazhdimësinë e informimit e mbajmë temën”.* Bashkëbiseduesit besojnë se, me një shpjegim të detajuar të problemit, do t’u ofrohet mbështetje e vazhdueshme viktimave dhe do të kërkohej llogaridhënie nga autorët dhe institucionet e sistemit. Shpjegimi i detajuar i problemit përfshin mbulimin e disa palëve, institucioneve përgjegjëse me deklaratat e tyre, statistikën, por ndihmon edhe në dëgjimin e rekomandimeve nga sektori civil. *“Duhet të ofrohet ekspertizë më e madhe për këtë problem”.*

Problemi paraqet edhe ajo që vetëm transmetohen njoftimet nga Ministria e Punëve të Brendshme, pa ndonjë ndërhyrje shtesë gazetareske në përmbajtje. *“Ne thjesht vetëm transmetojmë. Dhe këtu mbaron puna jonë.”* Nuk ka përpunim të thelluar të këtyre temave, nuk ka hulumtim se si ka ndodhur dhuna me bazë

gjinore, çfarë e ka shkaktuar atë, cilat janë pasojat dhe shkaqet. *“Është shumë më e rëndësishme të theksohet shkaku i problemit sesa vetë ngjarja dhe historitë personale, të cilat duhet të shërbejnë vetëm si ilustrim i problemit”.*

Madje edhe kur është raportuar për ndonjë temë, perspektivat e rëndësishme që mund të mbulohen në informacionin gazetaresk nuk janë ndjekur ose nuk janë marrë parasysh, me çka do të sigurohej vazhdimësi. *“Kishte një rast kur partneri e maltretonte fizikisht dhe e vrau gruan nga një qytet tjetër dhe papritmas vajza pas disa ditësh postoi një status, por askush nuk e kërkoi ta incizojë, për të shpjeguar rastin. Vetë e shpërndau statusin. Ajo shkroi emocionalisht, humbi një prind, kritikoi institucionet, asnjë nga gazetarët nuk e pyeti se me çfarë po përballeshin, për të marrë një pamje më të qartë.”*

Për një trajtim më gjithëpërfshirës të problemit në informimin mediatik, rekomandohet përpunimi i tij në rubrika të ndryshme dhe emisione, në varësi të llojit të medias. *“Mund të incizohen podcast, të krijohen nën-faqe, emisione.”* *“Për një temë të tillë, nëse doni dhe keni hapësirë dhe dëshirë editoriale, mund të krijoni minimum 5-6 tregime dhe të mbani fokusin”.*

RRJETET SOCIALE KANË EFEKT TË DËMSHËM MBI INFORMACIONET RRETH DHUNËS ME BAZË GJINORE

Shumë nga bashkëbiseduesit e intervistuar reagojnë se shumë dezinformata dhe madje edhe gjuha e urrejtjes gjenerohet përmes rrjeteve sociale. *“Atje, në një farë mënyre, ju shihni ndërgjegjësimin e përgjithshëm të qytetarëve për këtë çështje. Dhe e sheh se kur ndodh diçka dhe kur fillojnë të raportojnë në media, ka ekstreme të tilla që na kujtojnë se çfarë duhet bërë”.*

Shumica e vërejtjeve në lidhje me ndikimin e dëmshëm të rrjeteve sociale kanë të bëjnë me shpërndarjen e përmbajtjes grafike dhe eksplicite në lidhje me dhunën me bazë gjinore, e cila mund të përsërisë traumën e të mbijetuarve, por edhe të publikut në përgjithësi. Bashkëbiseduesit theksojnë se rrjetet sociale po bëhen një platformë për akuzimin e viktimave dhe për ngacmime në internet. Të mbijetuarit e dhunës me bazë gjinore shpesh përballen me kërcënime ose komente akuzuese që mund t'i dekurajojnë ata të ndajnë historitë e tyre ose të kërkojnë drejtësi përmes mediave. *“Nëse një grua është ngacmuar fizikisht, vijojnë komentet si “vetë e ka kërkuar”. Njerëzit nuk kanë empati për probleme të tilla, problemin e kërkojnë të vitkima. Kjo filloi të konsiderohet normale në shoqërinë tonë. Viktimave nuk u jepet mundësia ta thonë këtë derisa të jetë tepër vonë. Vetëm kur*

bëhet kronikë e zezë, atëherë gjendet vend për lajmin". Bashkëbiseduesit vlerësojnë se pikërisht komentet e tilla janë ato që e tërheqin vëmendjen nga vetë lajmi dhe e largojnë fokusin nga problemi.

Në këto rrjete shfaqen përmbajtje mjaft sensacionale që përhapet me shpejtësi dhe shkaktojnë dëme te viktimat dhe rrethinën tyre. Bashkëbiseduesit tregojnë nevojën për vlerësim kritik dhe konfirmim të informacioneve para se të përdoren për informim.

ETIKA (NUK) ËSHTË PRIORITET NË INFORMIMIN

Duke pasur parasysh natyrën e ndjeshme të temës dhe ndikimin e mundshëm mbi të mbijetuarit, është thelbësore që gazetarët t'i përmbahen standardeve etike gjatë raportimit.

Raporti për dhunën me bazë gjinore, para së gjithash, thekson nevojën për respektimin e dispozitave të përgjithshme të Kodit për gazetarët të Republikës së Maqedonisë, veçanërisht nenet 7 dhe 8. Për rikujtesë, neni 7 thekson nevojën³¹ për të mbrojtur privatësinë dhe neni 8³² përcakton rregullat kur raportohen aksidentet, tragjeditë, etj., ndërsa rekomandohet fuqimisht të shmangët sensacionalizmi në informacion. Nga mediat pritet të mbrojnë jo vetëm identitetin dhe privatësinë e viktimave,

përkatësisht të mbijetuarve të dhunës me bazë gjinore, por edhe të afërmeve të tyre.

Megjithatë, sipas bashkëbiseduesve, realiteti sugjeron të kundërtën. Ndër fenomenet problematike të cituara më shpesh në informimin për dhunën me bazë gjinore është sensacionalizmi. *"Çdo raportim i papërgjegjshëm dhe sensacional krijon një bazë për përhapjen e dezinformative"*. Sensacionalizmi është ende prezent në titujt kryesorë. *"Sikur ka një garë, kush do të vërë titull më dramatik, pa hyrë në esencën"*. Sensacionalizmi, sipas shumicës së të anketuarve, është më i pranishëm në mediat online. Shumë herë ka tituj në media që vetëm inkurajojnë lexuesit të hapin ndonjë përmbajtje, ndërsa në të, të gjejnë shkelje të shumta. *"Në tekste të tilla nuk respektohet asgjë, shpesh ndodh që të lexohen emrat dhe mbiemrat e sulmuesit dhe viktimës, të përdoret një fjalor policor dhe asgjë tjetër"*.

Si veçanërisht problematike përmendet Informimi rreth problemeve të personave LGBTI - komunitetit. *"Zakonisht, ky raportim është cinik që në titullin, nëntitullin dhe përshkrimin e problemit të tyre, madje edhe nëse redaksia me qëllimet më të mira është përpjekur të prezantojë problemin e tyre. Kur në rrjetet sociale nën një përmbajtje të tillë shfaqen komente të ndryshme me gjuhën e urrejtjes dhe stigmatizimin, bëhet një problem i madh, i cili vetëm multiplikohet"*.

31 Kodi i gazetarëve të Maqedonisë, <https://znm.org.mk/kodeks-na-novinarite-na-makedonija/>

32 Ibid

Për këto arsye, theksohet gjithashtu nevoja për kujdes kur transmetohen pikëpamjet e bashkëbiseduesve që janë diskriminuese ose përmbajnë gjuhë të urrejtjes. *“Publiku duhet të dijë se përhapja e qëndrimeve të tilla mund të nxisë edhe dhunë”*.

Të gjithë bashkëbiseduesit theksojnë nevojën që mediat të jenë jashtëzakonisht të kujdesshme dhe të mos paraqesin identitetin e atyre që i kanë mbijetuar dhunës me bazë gjinore. *“Ky nuk është informacion me interes publik”*. *“Do të shkoja aq larg sa të thosha se për raste të caktuara, shumë specifike (si vrasja e trefishtë në Kavadar), nuk do të përdorja inicialet. Duke publikuar inicialet, veçanërisht në mjedise më të vogla, dihet për kë bëhet fjalë. Mund të përdoret formë narrative, një lloj alias. Është në interesin publik, në interesin tonë dhe në interesin e viktimës që të mbrohet. Dhe kurrë nuk duhet të zbulohen gjëra specifike për ndonjë gjë që lidhet me jetën e tyre personale”*. Gjithashtu theksohet se në prezantimin publik nuk duhet të përdoren profilet e mediave sociale të të mbijetuarve, të tilla si, për shembull, “printskrin” nga një profil personal.

Nga ana tjetër, ka mendime të ndryshme në lidhje me përfaqësimin publik të personave që i kanë mbijetuar dhunës me bazë gjinore. *“Unë do të insistoja që bashkëbiseduesi/bashkëbiseduesja të mos dalë publikisht. Por nëse insiston, do ta filloja intervistën duke theksuar*

rreziqet e mundshme dhe duke pyetur në mënyrë eksplicite pse ka vendosur të flasë publikisht”.

Gazetarët dhe redaktorët gjithashtu theksojnë nevojën për të mbajtur një sy në fjalorin e përdorur në informimin për dhunën me bazë gjinore dhe për të shmangur shprehjet sensacionale, të tilla si, për shembull, “drama familjare”, “mosmarrëveshje të dashurisë”, “trekëndëshi i dashurisë”, “keqtrajtim (në vend të përdhunimit)”, “horror”, “tmerr”, etj. *“Sikur raportoni për një episod të ndonjë telenovele. Ekranizimi dhe sensacionalizim i tillë i dhunës gjinore e bën audiencën ta shohë atë si diçka që është atje jashtë dhe jo në shtëpinë që është pranë nesh. Ose, me shpjegimet e atyre që kanë kryer dhunën e llojit “epo, ai ishte një njeri i qetë dhe i tërhequr”, “shumë ishin të qetë, ishin shumë të tërhequr, ai ishte një njeri familjar”. Një “romantizim” i dhunës ose përdorimi i titujve sensacionalistë është një problem serioz, i cili nuk ndihmon në parandalimin e dhunës në rastet e ardhshme”*. *“Medias i pëlqen të ketë tituj të fortë, për shembull “Ai e rrahu atë për vdekje” ose diçka të tillë, për të tërhequr vëmendjen, përmes elementeve dramatike”*.

Të gjithë janë të njëzëshëm se duhet të përdoren termat e duhur kur bëhet fjalë për këtë fenomen. Në kontekstin e kësaj, u theksua dobia e Nacionit të Dhunës me Bazë Gjinore të kryer me (keq)përdorimin e teknologjisë³³, botuesi i të cilit është

UNFPA. *“Mund të jetë gjithashtu shumë i dobishëm për mediat në përcaktimin e termave”.*

Një problem në informimin është edhe mungesa e perspektivave të ndryshme, përkatësisht, burimet në informim. Shumica e bashkëbiseduesve, siç u theksua më lart, tregojnë se zakonisht informohet në bazë të buletinimit të Ministrisë së Punëve të Brendshme, pa bërë përpjekje shtesë për të marrë më shumë informacion. Në këtë kontekst, theksohet nevoja për t’u konsultuar me ekspertë, përkatësisht për të mbuluar të gjitha perspektivat e rëndësishme.

Një fenomen problematik është edhe fakti që disa media shpesh raportojnë lajme të këtij lloji nga rajoni që nuk kanë vlerë informaticve për këtë shoqëri. *“Është veçanërisht problematike kur një informacion i tillë merret nga portale të dyshimta ose, në mënyrë alternative, nga rrjetet sociale, pa verifikuar burimin e informacionit dhe pa ditur emrin e autorit.”*

Shumica e bashkëbiseduesve të intervistuar tregojnë nevojën për të aplikuar një qasje etike në trajtimin e të mbijetuarve. Është veçanërisht e rëndësishme që viktimat të mos detyrohen të zbulojnë detajet e dhunës së pësuar. *“Duhet të ketë ndjeshmëri për viktimën, të futet në lëkurën e atij që ka vendosur të flasë, atij që ka hall, problem. Të gjenden rrënjët e problemit, esenca. Të mos ketë sensacionalizëm, mos shkaktohet dëm”.* Gazetarët kanë një rol të rëndësishëm në

udhëzimin e këtyre individëve. *“Viktima që paraqitet është e dëshpëruar, kërkon ndihmë. Ndoshta ka kërkuar ndihmë nga institucionet, ndoshta nuk ka ditur ku të drejtohej, duhet ta udhëzoni. Gazetari ka rol serioz, duhet të ketë integritet, viktima duhet të besojë, në atë moment ajo thjesht dëshiron të ndihmohet”.* Për më tepër, një rol tjetër i rëndësishëm i medias është të inkurajojë procesin e riintegritimit të viktimave, përkatësisht t’u sigurojë atyre kushte për funksionimin e mëtejshëm.

Me rëndësi është edhe qasja etike ndaj vizualizimit të përmbajtjes gazetareske në lidhje me dhunën me bazë gjinore. Kjo sipas bashkëbiseduesve është shumë e rëndësishme sepse vizualizimi ka fuqinë të formësojë perceptimet publike, të ndikojë në të kuptuarit e çështjeve të tilla komplekse, si dhe të provokojë reagime emocionale. Në këtë kontekst, duhet treguar kujdes i veçantë për të respektuar dinjitetin e të mbijetuarve dhe saktësinë dhe kontekstin e prezantimit. *“Duhet të merret parasysh ndikimi i mundshëm i vizualizimit mbi të mbijetuarit dhe audienca. Dhe, natyrisht, të shmangët viktimizimi i përsëritur”.*

RRJETËZIMI DHE BASHKËPUNIMI PËR TË ADRESUAR ÇËSHTJEN NË MËNYRË MË EFEKTIVE

Rrjetëzimi dhe bashkëpunimi midis mediave dhe palëve të tjera të interesuara është kritik për trajtimin e dhunës me bazë gjinore në një mënyrë të koordinuar. Një bashkëpunim i tillë, thonë bashkëbiseduesit, do të lejojë që mesazhet dhe tregimet të arrijnë një audiencë më të gjerë, duke rritur ndërgjegjësimin për problemin. Rekomandohet rrjetëzimi me mediat e tjera, organizatat qytetare dhe shoqatat për të depërtuar së bashku në problemin.

Spektori civil konsiderohet një palë veçanërisht e dobishme me potencialin e vet tu japë mbështetje redaksive. Organizatat e shoqërisë civile shpesh kanë informacion të detajuar në lidhje me raste të caktuara, dhe janë në kontakt të drejtpërdrejtë me Ata, gjithashtu mund të ndihmojnë në udhëzimin e viktimave të dhunës me bazë gjinore në institucionet e duhura. Përveç kësaj, organizatat qytetare mund të ndihmojnë në ngritjen e kapaciteteve të redaksive në këtë fushë. *“Ky sektor është shumë më i arritshëm për sa i përket dhënies së përgjigjeve për pyetjet, disponueshmërinë. Madje disa nga statistikën që ata i kanë – nuk i posedojnë institucionet”.*

Psikologët dhe edukatorët janë gjithashtu aktorë të rëndësishëm për angazhim në promovimin e dialogut social mbi dhunën me bazë gjinore. Ekspertiza e tyre mund të

ofrojë njohuri të dobishme dhe një kuptim më të thellë të sfidave me të cilat përballen gratë. Me përfshirjen e perspektivave të tyre, mediat mund të sjellin shikueshmëri më të madhe të çështjeve dhe të nxisin një diskurs publik më të qëndrueshëm dhe empatik.

Përveç organizatave të shoqërisë civile, aktorë të tjerë të rëndësishëm për rrjetëzimin me mediat për ballafaqim me dhunën me bazë gjinore janë ekspertët ligjorë, si dhe punëtorët shëndetësorë. Ekspertët ligjorë mund të ofrojnë udhëzime mbi ligjet dhe rregulloret në lidhje me dhunën me bazë gjinore, ndërsa profesionistët shëndetësorë mund të ofrojnë mbështetje mjekësore dhe psikologjike për të mbijetuarit, si dhe të trajtojnë gazetarët dhe profesionistët e medias se si të raportojnë me ndjeshmëri për këto çështje.

EDUKIMI ËSHTË I NEVOJSHËM

Pothuajse të gjithë bashkëbiseduesit sugjerojnë nevojën për edukim të redaksive, pavarësisht të llojit të medias. Theksohet mungesa e njohurive dhe aftësive për mënyrën e raportimit të këtij problemi. *“Ne, gazetarët nuk dimë si t’i qasemi vetë viktimave të dhunës me bazë gjinore për të marrë një deklaratë përkatëse. Si të nxjerrësh më të mirën, të kalosh nëpër traumën”. “Nuk ka ndjeshmëri në mesin e gazetarëve për këto tema. Nuk mundet vetëm të vendosim mikrofonin dhe të presim të flasim. Kemi nevojë për ambient përkatës, t’i lirojmë”.*

Prandaj, edukimi përkatës do t’u mundësojë gazetarëve të fitojnë aftësi për t’u marrë me tema të ndjeshme, të intervistojnë të mbijetuarit me ndjeshmëri dhe respekt dhe të krijojnë histori gjithëpërfshirëse dhe të balancuara.

Për këtë qëllim, bashkëbiseduesit propozojnë futjen e instrumenteve të mentorimit në redaksitë, organizimin e punëtorive, shkëmbimin e praktikave më të mira, etj.

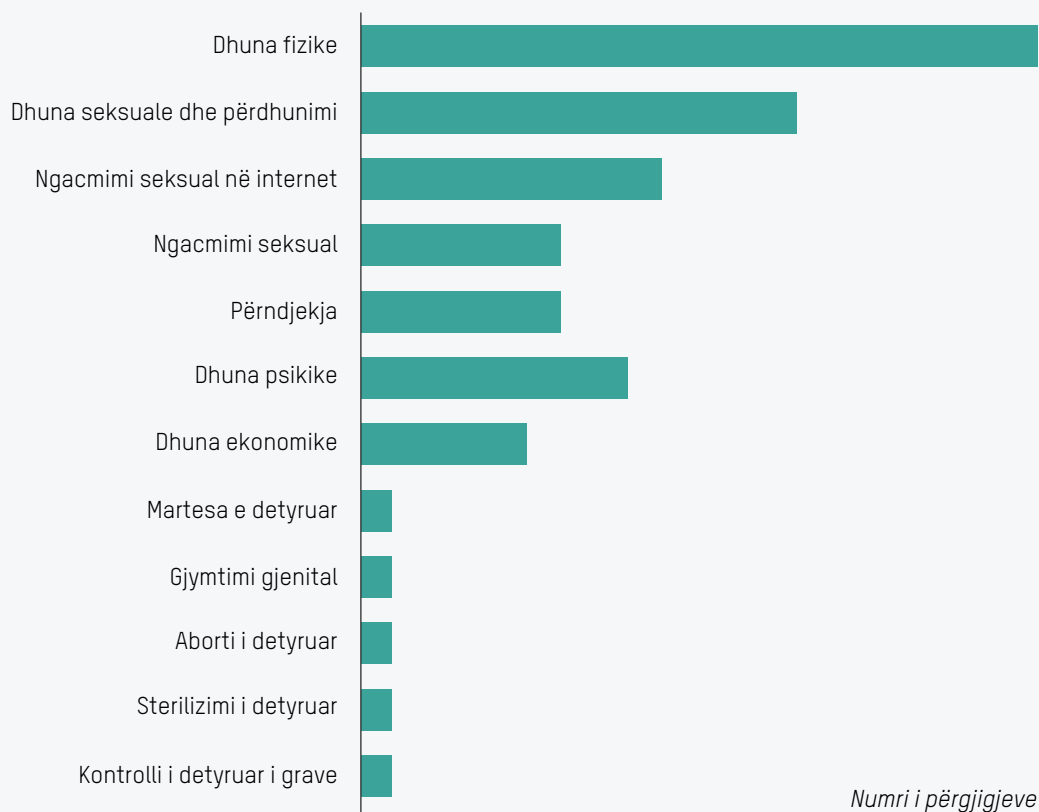
REZULTATET E PYETËSORIT TË ANKETËS

Kjo pjesë e analizës paraqet rezultatet e anketës së kryer me mediat në lidhje me pikëpamjet, përvojat dhe rekomandimet e tyre në informimin rreth dhunës me bazë gjinore. Pyetëtori u shpërnda për të gjitha mediat e lajmeve që janë anëtare të Regjistrimit Profesional të Mediave Online Promedia, i themeluar nga Këshilli i Etikës së Mediave të Maqedonisë dhe Shoqata e Gazetarëve të Maqedonisë. Pyetëtorit iu përgjigjën 20 gazetarë dhe redaktorë nga 20 media online.

Pothuajse të gjithë pjesëmarrësit në anketë (19 nga 20) konfirmojnë se raportimi në media mbi dhunën me bazë gjinore mund të ndihmojë në rritjen e ndërgjegjësimit midis qytetarëve dhe parandalimin e incidenteve në të ardhmen.

Të dhënat tregojnë se dhuna fizike raportohet më shpesh në media, pasuar nga dhuna seksuale dhe përdhunimi, ngacmimi seksual në internet dhe dhuna psikologjike.

Dhuna me bazë gjinore për të cilën raportohet kryesisht

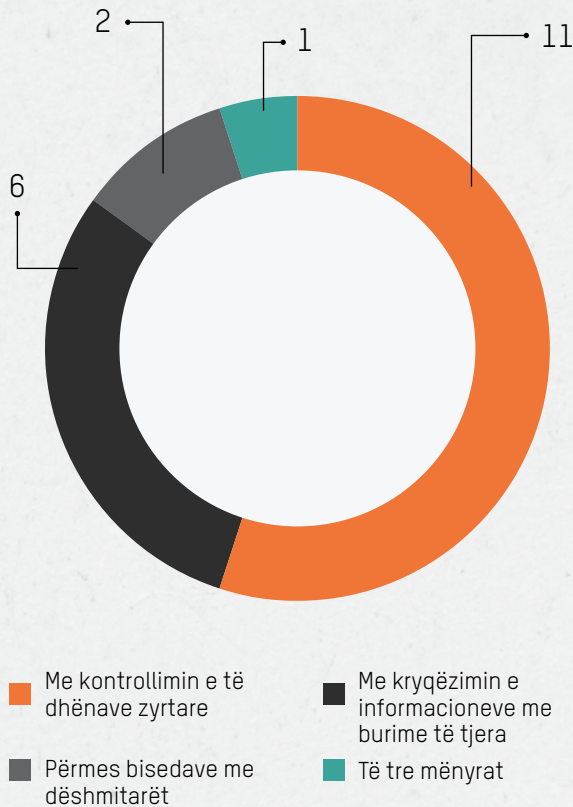
Lloji i dhunës me bazë gjinore

Përgjigjet e gazetarëve tregojnë për qasjet e ndryshme që ato zbatojnë për të mundësuar që të mbijetuarit e dhunës me bazë gjinore të trajtohen me ndjeshmëri dhe respekt në raportim. Shumica thonë se shmangin përdorimin e elementeve vizuale me detaje të qarta, të ndjekura nga përgjigjet që theksojnë përfshirjen e perspektivave të ekspertëve mbi temën. Një pjesë më e vogël përgjigjen se u lejojnë të mbijetuarve të tregojnë historitë e tyre.

Për më tepër, shumica e të anketuarve thonë se shmangin përdorimin e vizualizimit ose imazheve shqetësuese kur raportojnë dhunën me bazë gjinore.

Lidhur me mënyrat e verifikimit të informacionit, më së shpeshti praktikohet kontrolli i të dhënave zyrtare, pasuar nga kryqëzimi i informacioneve me burime të tjera.

Mënyrat e verifikimit të informacioneve

Rastet në të cilat kryerësi i dhunës me bazë gjinore është një person i profilit të lartë ose një person me pushtet zakonisht trajtohen në të njëjtën mënyrë si kur raportohet për çdo rast tjetër. Më pak të anketuar thonë se e bëjnë këtë me kujdes dhe ndjeshmëri plotësuese.

Lidhur me vështirësitë me të cilat përballen redaksitë për të raportuar rregullisht dhe në kohën e duhur mbi dhunën me bazë gjinore, të anketuarit përmendin në mënyrë të barabartë mungesën e burimeve njerëzore dhe kuptimin e pamjaftueshëm të problemit, pasuar nga qasja e pamjaftueshme në burimet e informacionit.

Përveç kësaj, gazetarët dhe redaktorët reagojnë se ndodh që ndonjë dëshmitar ndryshon mendjen e tij dhe devijon nga deklaratat.

Dhe rezultatet e pyetësorit sugjerojnë problemin e sensacionalizmit në informim, por edhe për faktin se gazetarët shpesh edhe vetë kanë paragjykimë në lidhje me këtë problem.

Në përgjithësi, pritet përfshirje më e madhe në transmetimin e informacionit mbi dhunën me bazë gjinore nga media "përmes përmbajtjes edukative dhe informative, me statistika, histori reale dhe saktësi në informimin mbi këtë temë, bashkëpunim më të mirë me shkëmbimin e informacionit nga institucionet lokale dhe kombëtare, fushata edukative për njohjen dhe parandalimin e dhunës me bazë gjinore".

Për më tepër, rekomandohet që qendrat e punës sociale të kenë konferencë me gazetarët të paktën një herë në muaj ekskluzivisht për këtë temë. Në ato brifingje, jo vetëm që do të paralajmëronin për rastet e dhunës me bazë gjinore, por gjithashtu do të shpjegonin se si e trajtuan viktimën, do të informonin publikun nëse dhe si reagues autoritetet e prokurorisë, në mënyrë që qytetarët të ndiqnin rastet deri në fund, deri në vendimin e gjykatës. Në këtë kontekst, gjithashtu, theksohet nevoja për të zbatuar standarde të larta në mbrojtjen e të dhënave personale të viktimës.

**Rastet
studimore**

Në periudhën janar 2020 – dhjetor 2022, në media u publikuan disa raste të formave të ndryshme të dhunës ndaj grave, të cilat shkaktuan debat në publik, por edhe një reagim nga institucioneve përgjegjëse për mbrojtjen e viktimave të dhunës me bazë gjinore. Për qëllime të kësaj analize janë përzgjedhur dy raste, përkatësisht rasti “Dhoma Publike” dhe rasti i një vajze viktimë e përdhunimit për të cilën Prokuroria Publike ka ndërprerë procedimin. Periudha kohore në të cilën këto dy raste ishin aktuale në publik është e gjatë dhe, në disa intervale, mediat raportuan më intensivisht për to. Prandaj, vendosëm të analizojmë publikimet në disa intervale më të shkurtra kur u rrit frekuenca e informacionit dhe vëllimi i përmbajtjes gazetareske në lidhje me rastet specifike, gjë që mund të japë një pasqyrë të qartë të mënyrës se si media i trajton këto dy raste specifike të dhunës me bazë gjinore ndaj grave.

RASTI “DHOMA PUBLIKE”

Përshkrim i shkurtër i rastit “Dhoma publike”. Rasti përfshin një grup më të madh të grave dhe vajzave që ishin viktimat të ngacmimit seksual në internet, domethënë fotot dhe videot private të të cilave pa pëlqimin e tyre u publikuan dhe u ndanë me një grup më të madh burrash

në një grup të mbyllur në rrjetin social Telegram të quajtur “Dhoma Publike”. Grupi u themelua dhe u administrua nga disa anëtarë meshkuj, ndërsa anëtarët e rinj iu shtuan grupit të mbyllur. Në grup u shpërndanë fotografi dhe video personale të grave dhe vajzave ose fotografi të marra nga rrjetet e tyre sociale dhe u shpërndanë kontaktet e tyre personale me komente shqetësuese dhe komente seksiste. Rasti u paraqit në janar të vitit 2020, kur Ministria e Punëve të Brendshme njoftoi se grupi është mbyllur. Në janar 2021, mediat përsëri raportuan se grupi i Telegram Dhoma publike është ende aktive dhe vazhdimisht ndan fotografi, video, numra telefoni dhe të dhëna të tjera të grave dhe vajzave. Në prill 2021, Prokuroria Publike ngriti aktakuzë kundër krijuesit dhe administratorit të grupit Dhoma Publike, të cilët akuzohen për veprën penale të “prodhimit dhe shpërndarjes së pornografisë së fëmijëve”, pas së cilës në mars 2022 Gjykata Themelore Penale i dënoi të pandehurit me katër vjet burg. Për qëllimin e analizës, u përzgjedhën tre periudha kur publikimet për rastin “Dhoma publike” ishin më të ngarkuara në mediat online dhe u bë një analizë e përmbajtjes së teksteve gazetareske dhe mënyrës së trajtimit të çështjes në publik. U analizuan periudhat 25-31 janar 2020; 26 janar-10 shkurt 2021 dhe 8-14 mars 2022.

Kualifikimi i rastet nga mediat.

Informacioni i parë për ekzistimin e grupit Dhoma publike u publikua **më 25 janar 2020**, kur disa media online transmetuan informacione për nxënësit e shkollave të mesme të cilët raportuan në Radio MOF se fotografitë dhe videot e tyre, të cilat ata i ndanë në një mesazh privat me bashkëmoshatarët, ishin në një grup të mbyllur në rrjetin social Telegram dhe ende ndaheshin me një grup më të madh njerëzish. Njoftimet fillestare për media ishin – Në një grup të mbyllur në Telegram, nxënësit e shkollave të mesme maqedonase ndajnë fotografi të qarta të bashkëmoshatarëve të tyre³⁴ dhe një pjesë me tituj sensacionalë ngritën alarmin në publik për ekzistencën e një grupi të rrezikshëm - “Cili është grupi për pornografi midis nxënësve të shkollave të mesme - panik midis mësuesve dhe prindërve³⁵”; “Pornografia trondit Maqedoninë: politikanët dhe biznesmenët pjesë e një grupi pornografik”.³⁶

Në raportimet thuhet se menjëherë është informuar Ministria e Punëve të Brendshme dhe se pritet reagim. Dhjetëra media raportojnë informacione të ngjashme në lidhje me videot dhe fotografitë e vajzave të zhveshura të shkollës së mesme, ndërsa grupi në të cilin ndahen fotografi

ka më shumë se Njoftimet e para për shtyp përcjellin informacion në lidhje me numrin e anëtarëve në grup, moshën e supozuar të administratorëve dhe anëtarëve të grupit, për përmbajtjet që ndahen në grup dhe fakte të tjera në lidhje me mënyrën e funksionimit të grupit. Mungojnë informacione kryesore se një numër më i madh i grave janë viktima të trajtimit të paligjshëm të një grupi më të madh burrash që kanë ndarë informacione pa dijeninë dhe pëlqimin e viktimave.

Më 26 janar 2021, mediat përsëri filluan të shkruajnë për rastin “Dhoma publike”. Denoncimi nga një prej viktimave në një stacion policie nxiti diskutim publik nëse grupi ishte me të vërtetë i mbyllur, siç u informua nga institucionet përkatëse një vit më parë ose gjatë gjithë periudhës një grup i madh burrash vazhduan të ndanin fotografi dhe video të grave dhe vajzave. Përveç kësaj, mediat publikuan fragmente nga komunikimi në grup duke kërkuar identitetin e vajzës që raportoi grupin, si dhe linçimin publik dhe kërcënim për publikimin e materialeve shtesë me të. “Kurva shkoi në polici të raportojë grupin se dikush kishte publikuar foto nudo të saj... Na jep fotografi të shohim dhe t’i postojmë një nga një.. Të ketë krizë nervore” ...³⁷

34 Radio MOF: <https://www.radiomof.mk/vo-zatvorena-grupa-na-telegram-makedonski-srednoshkolci-spodeluvaat-eksplicitni-fotografii-na-svoi-vrsnici/>

35 Faktor: <https://faktor.mk/koja-e-grupata-za-pornografija-megju-srednoshkolcite---panika-kaj-profesorite-i-roditelite>

36 Magazin: <https://www.magazin.mk/porнографига-ја-тресе-македонија-пол/>

37 Lokale: <https://lokalno.mk/grupata-javna-soba-povtorno-aktivna-chlenovite-ja-baraat-devojkata-koja-gi-prijavila/>

Në të njëjtën periudhë, u mbajt një diskutim në media në lidhje me Ligjin e ri për Parandalim dhe Mbrojtje nga Dhuna ndaj Grave dhe Dhunës në Familje, dhe përveç teksteve të shumta që përcjellin vetëm një informacion të shkurtër nga Ministria e Brendshme, u botua një analizë thelbësore e problemit të dhunës në familje, profilizimi i autorëve dhe viktimave dhe analiza e reagimit institucional ndaj dhunës në familje.³⁸

Është e qartë se përmes këtij rasti, mediat përfitojnë nga momenti kur seksi dhe pornografia janë tabu në shoqërinë tonë dhe kështu përpiqen të kapitalizojnë përmes teksteve sensacionale. Disa nga mediat, kur shkruajnë për rastin “Dhoma publike”, përdorin tituj të tillë si: Prostitucion, shërbime seksuale: Dhoma publike u rihap - grupi në të cilit janë shpërndarë fotografi eksplicite³⁹, pa ofruar një analizë më të thellë të problemit.

Më 5 shkurt 2021, mediat raportuan se u arrestuan krijuesit dhe administratorët e grupit të Dhomës publike, për të cilët gjykata urdhëroi paraburgim. Përsëri, shumica e teksteve përcjellin informacionin e publikuar nga institucionet në lidhje me veprimet e ndërmarra, pa cilësuar ngjarje të tilla si dhuna me bazë gjinore dhe duke e vendosur rastin “Dhoma publike” në kontekstin më të gjerë

shoqëror. Nuk ka prezantim të kontekstit më të gjerë sociopolitik të dhunës ndaj grave, duke i kualifikuar veprimet individuale në “Dhomën publike” me lloje të ndryshme të dhunës me bazë gjinore, siç janë ndjekja, ngacmimi seksual dhe të ngjashme.

Zëri i kujt përfaqësohet në media. Në disa nga tekstet në media, përcillen deklaratatë të palëve të interesuara, përkatësisht, së pari u transferua statusi në Facebook i një mësuesi të shkollës së mesme, i cili e cilëson ngjarjen si “degjenerim të brezit të ri të të rinjve dhe një rënie të përgjithshme të moralit në të gjitha nivelet. Ky është një paralajmërim jashtëzakonisht shqetësues, serioz, se fëmijët, edukimi dhe arsimiti i tyre janë përparësitë më të neglizhuara.”⁴⁰ Si reagim ndaj raporteve të mediave, më 25 janar 2020, ata transmetuan edhe statusin në Facebook të Ministres plotësuese të Punëve të Brendshme, Sllavjanka Petrovska, e cila njoftoi se Byroja për Siguri Publike kishte filluar një hetim për rastin.⁴¹ Të nesërmen, më 26 janar 2020, mediat raportuan edhe deklaratatë zyrtare nga Kryeministri Teknik Spasovski dhe Zëvendësministri plotësues i Punës dhe Politikës Sociale Shkrijelj - “Po koordinohemi me Ministrinë e Punëve të Brendshme dhe Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës. U bëj thirrje të gjithë prindërve, vajzat e të cilëve janë të

38 Radio Evropa e Lirë : <https://www.slobodnaevropa.mk/a/family-violence-court/31068595.html>

39 Magazin: <https://www.magazin.mk/проституција-сексуални-услуги-повто/>

40 MKD: <https://www.mkd.mk/node/311305>

41 Lokale: <https://lokalno.mk/petrovska-biroto-za-javna-bezbednost-vednash-zapochna-istraga-za-pornografskata-grupa-na-srednoshkoltsite/>

eksponuara, t'u drejtohen qendrave për punë sociale, të cilët në bashkëpunim me Ministrinë e Brendshme do të veprojnë. Kemi rënë dakord me Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës që shërbimet profesionale në shkolla të ndërmarrin masa."⁴² Në ditët në vijim nga paraqitja e rastit në publik, mediat transmetojnë statuse në Facebook ose marrin deklaratë nga aktivistë dhe ekspertë të të drejtave të njeriut si një perspektivë shtesë në paraqitjen e rastit.⁴³ Në raportet fillestare të mediave, nuk ka përfaqësim të problemit nga disa anë dhe zakonisht gjatë raportimit përfaqësohet vetëm njëra palë – institucion, organizatë qytetare ose bashkëbisedues tjetër. Të rralla janë tekstet ku autori trajton temën nga disa aspekte, duke shpjeguar kuadrin ligjor, veprimet e ndërmarra nga institucionet kompetente dhe deklaratat zyrtare nga përfaqësuesit e tyre, deklaratat nga ekspertët e komunikimit, profesorët dhe të tjerë.⁴⁴ Zëri i viktimave është i kufizuar dhe më së shpeshti përfaqësohet përmes deklaratave të përfaqësuesve të organizatave të shoqërisë civile që punojnë me viktimat e dhunës. Ka postime ku një viktimë flet

për përvojat pasi një fotografi u postua në grupin në Telegram dhe për trajtimin e papërshtatshëm nga policia pas raportimit të rastit.⁴⁵ Më 31 janar 2020, mediat ndajnë informacione nga Byroja për Siguri Publike se shtatë vajza nga Shkupi, Kërçova, Tetova dhe Shtipi kanë raportuar se fotografitë e tyre janë keqpërdorur në "Dhomën publike".⁴⁶

Pasi mediat raportuan se ishin zbuluar administratorët e grupit Telegram, disa nga deklaratat e tyre në lidhje me motivet e hapjes dhe mirëmbajtjes së grupit u botuan në media, pa një rishikim kritik të përgjegjësisë së tyre për atë që ishte bërë.

Në ditët e para të publikimit të çështjes në media, ajo u trajtua si një lojë adoleshente e nxënësve të shkollës së mesme që ka doli nga kontrolli,⁴⁷ që më vonë të kuptohet se ishte një grup serioz, kryesisht i përbërë nga burra të rritur që ndanin fotografi dhe video me përmbajtje pornografike nga gra dhe vajza të moshave të ndryshme.⁴⁸

Në intervalin e dytë të analizës së përmbajtjes të publikuar në periudhën

42 Veçer: <https://www.vecer.press/ce-prezemaat-aktivnosti-za-raschistuv/>

43 Lokale: <https://lokalno.mk/irena-tsvetkovik-za-telegram-grupata-javna-soba-institutsiite-da-gi-najdat-prichinite-za-ova-odnesuvane/>

44 Radio Evropa e Lirë: <https://www.slobodnaevropa.mk/a/public-room-pornography-/30400155.html>

45 E Magazin: <https://emagazin.mk/zhrtva-na-grupata-avna-soba-na-telegram-za-a1on-sandacheto-mi-e-polno-so-mashki-polovi-organi-i-prasha-a-kolku-treba-da-platat-za-seks/>

46 Shkup Info: <https://skopjeinfo.mk/devojki-od-skopje-kichevo-tetovo-i-shtip-prijavile-deka-bile-zloupotrebeni-vo-javna-soba>

47 Lokale: <https://lokalno.mk/jordanovska-administratorot-mi-kazha-deka-javna-soba-prvichno-bila-kreirana-za-smeshni-vidео/>

48 Deneshen: <https://denesen.mk/mvr-kreatorot-i-shefot-na-javna-soba-na-soslushuvanje-vo-policiska-stanica/>

janar-shkurt 2021, dëshmitë e grave që ishin viktime të "Dhomës publike" u shfaqën dhe folën publikisht për traumën, turpin dhe frikën nga ndarja e videove, fotove dhe numrave të tyre të telefonit.⁴⁹

Përsëri, mbizotërojnë tekstet që trajtojnë në mënyrë të njëanshme çështjen dhe/ose përcjellin informacion nga institucionet ose organizatat e shoqërisë civile dhe kërkesat e tyre. Megjithatë, gjatë kësaj periudhe, ishin të pranishme deklaratat e deputetëve të cilët në janar 2021 votuan Ligjin e ri për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi, kështu që tema e dhunës me bazë gjinore ishte më e pranishme në diskursin mediatik në raport me periudhat e tjera të analizës. Gjithashtu, disa nga mediat, të stimuluar nga ngjarjet me "Dhomën publike", organizojnë një debat më të gjerë mbi temën e dhunës me bazë gjinore ndaj grave dhe vajzave dhe ngjarje të ngjashme në rajon.⁵⁰ Mediat mbulojnë marshimin protestues të mbajtur më 3 shkurt dhe mesazhet që e cilësojnë qartë rastin "Dhoma publike" si vepër penale për të cilin shteti është përgjegjës për të gjetur dhe ndëshkuar autorët dhe për të mbrojtur viktimat.⁵¹

Trajtimi i çështjes si dhunë me bazë gjinore. Në njoftimet fillestare të mediave

dhe më pas, diskursi dominues në publik pas zbulimit të rastit u paraqit si një lojë e shkollës së mesme që shpejt u rrit në një platformë për shkëmbimin e paautorizuar të fotografive dhe videove nga një grup më i madh grash dhe vajzash. Përrjashtimi i perspektivës gjinore dhe mungesa e fjalëve kyçe për të përshkruar problemin, si "viktimitë", "abuzues", "dhunë me bazë gjinore", "pëlqim", "ngacmim seksual" neutralizon problemin dhe vë në fokus vajzat që janë fotografuar dhe postuar në rrjetet e tyre sociale foto me përmbajtje pornografike.

Mediat përcjellin informacione nga institucionet, por ngjarja për herë të parë merr dimensionin e një rasti të dhunës me bazë gjinore ndaj grave përmes deklaratave të aktivistëve dhe shoqatave që flasin për problemin e "Dhomës publike" përmes prizmit të shkaqeve dhe pasojave të dhunës ndaj grave në shoqëri, e cila tani, përmes këtij rasti të veçantë, është përhapur edhe në internet.⁵² Nën titullin: Dhuna e bashkëmoshatarëve dhe dhuna me bazë gjinore është një problem i përditshëm me të cilin përballen të rinjtë brenda dhe jashtë shkollave, mediat raportojnë deklaratën e Shoqatës H.E.R.A., si një nga tekstet e pakta në media që, në këtë fazë të hershme të rastit, flet për

⁴⁹ Sakam da kazham: <https://sdk.mk/index.php/neraskazhani-prikazni/sedum-mesetsi-mojot-zhivot-i-mojata-trauma-lezhat-vo-fioka-vo-obvinitelstvo-a-zlostornikot-mi-se-smee-svedochi-gevgelichanka-chij-poraneshen-dechko-spodeluva-nejzini-fotografii/>

⁵⁰ Тоčka: <https://točka.com.mk/vesti/367210/video-akterkite-za-seksualnoto-nasilstvo-zrtvite-ne-smeat-da-bidat-obvinuvani>

⁵¹ Kanal Vis: <https://www.kanalvis.com/кривично-дело-јавна-соба-протестен-марс/>

⁵² Lokale: <https://lokalno.mk/tsvetkovik-za-fotografiite-vo-javna-soba-toa-e-kako-nekoj-sekoj-den-da-ve-tepa-na-ulitsa/>

dhunën ndaj grave që ka zënë rrënjë të thella. "Jemi dëshmitarë të incidenteve të përditshme, formave të ndryshme të dhunës në mesin e të rinjve që lënë gjurmë për gjithë jetën dhe ndikojnë në zhvillimin e tyre psikofizik. Shumë shpesh të rinjtë që janë viktimat nuk mund ta njohin atë ose, nëse e njohin, nuk kanë ku ta raportojnë. Nëse kërkoni fajtorë, mos i kërkoni të rinjtë. Sjelljet e tyre janë rezultat, pra pasojë e zgjidhjeve të dobëta sistemore, e sistemit arsimor dhe e injorancës së "të rriturve" për problemet e tyre."⁵³

Përmes tekstit - Çfarë di fëmija çfarë është "nudes" - Rasti "Dhoma Publike" hapi kutinë e Pandorës, autorët analizojnë rastin në thellësi përmes problemit të dhunës me bazë gjinore ndaj grave dhe vajzave duke paraqitur përvojën e një prej viktimave të shumta, dhuna në internet kontekstualizohet si dhunë me bazë gjinore që prek në mënyrë disproporcionale gratë dhe vajzat, përmes një deklaratë nga një psikolog ata paraqesin mekanizmat për mbështetjen e viktimave në shkollë dhe teksti analizon se si mungesa, përkatësisht vendosja e edukimit gjithëpërfshirës seksual, mund të jetë çelësi për këtë lloj problemi.

Gjithashtu, teksti transmeton një deklaratë nga Ministria e Punëve të Brendshme si institucioni më i kërkuar për të dhënë shpjegim për autorizimet, veprimet e ndërmarra dhe çfarë mund të pritët më tej.⁵⁴

Vala e dytë e madhe e reagimeve ndaj rastit "Dhoma publike" u shkaktua pasi një nga viktimat raportoi keqpërdorimin e fotografisë dhe kontaktin e saj në grup. Ajo e ndau publikisht përvojën pasi një mik e informoi për veprën, si dhe përpjekjen e saj për ta raportuar rastin në Ministrinë e Punëve të Brendshme.⁵⁵ Sipas njoftimit të saj, ajo nuk ka marrë mbrojtje nga institucionet për shkak se është në moshë madhe dhe teksti nuk shpjegon se cili është hendeku ligjor që i lë viktimat e rritura të pambrojtura.⁵⁶ Nga ana tjetër, mediat transmetuan thirrje nga Ministria e Punëve të Brendshme për të gjitha viktimat për t'i raportuar te ata,⁵⁷ ndërsa në të njëjtën kohë publikuan tekste me titull: Skandaloze: Dhoma publike u rihap, Ministria e Brendshme ngre duart,⁵⁸ që dërgon mesazhe të përziara për publikun, veçanërisht për viktimat e lëndës "Dhoma publike". Duket se mediat nuk kontribuojnë shumë në një prezantim më të qartë të

53 Veçer: <https://www.vecer.press/хера-врничкото-и-родово-базираното-и/>

54 Radio MOF: <https://www.radiomof.mk/shto-znae-dete-shto-se-toa-nudes-slucajot-javna-soba-ja-otvori-pandorinata-kutija/>

55 Pres 24: <https://press24.mk/potresno-svedoshtvo-od-devojka-chija-slika-e-zloupotrebena-vo-javna-soba-mi-dzvonea-lugje-se>

56 Fokus: <https://fokus.mk/video-svedoshtvo-na-devojka-chija-slika-se-zloupotrebila-vo-javna-soba-tuka-nema-pravda-nie-nad-18-godini-nemame-nikakva-zashtita/>

57 Info: <https://info.mk/makedonija/мвр-за-јавна-соба-жртвите-да-пријав/>

58 Alfa: <https://alfa.mk/skandalozno-javna-soba-povtorno-otvorena-mvr-kreva-racze/>

problemit, por më së shpeshti përcillen pikëpamjet e njëres ose tjetrës palë, përkatësisht çfarë mund dhe kanë bërë institucionet, çfarë kanë përjetuar viktimat dhe si ndikon kjo tek autorët e krimit.

Inercia e institucioneve, veçanërisht Ministrisë së Punëve të Brendshme dhe Prokurorisë Publike, ka krijuar një imazh në publik, të mbështetur nga mediat, se viktimat janë të pambrojtura dhe autorët janë të inkurajuar.⁵⁹ Shoqatat për mbrojtje të të drejtave të grave reagojnë me deklaratë për shtyp që bën thirrje për mbrojtje të shpejtë dhe efektive të viktimave, duke e trajtuar rastin si një rast serioz të ngacmimit seksual të grave dhe vajzave dhe avancimin e kornizës ligjore në pjesën e shqetësimit të grave në internet.⁶⁰ Viktimat në "Dhomën Publike" janë gra dhe vajza, dhe autorët janë burra, por diskursi i institucioneve synon kryesisht kualifikimin e çështjes si shkelje e privatësisë, të dhënave personale dhe shpërndarjes së prostitucionit të fëmijëve. Në fakt, zëri i shoqatave në media jep kualifikimin e vërtetë të rastit "Dhomë Publike" si rast i dhunës me bazë gjinore ndaj grave që

janë subjekt i përndjekjes dhe ngacmimit seksual përmes rrjeteve sociale.

Periudha e tretë e analizës i referohet ngjarjeve në mars 2022 kur, në prag të Ditës Ndërkombëtare të Gruas, organizatat e shoqërisë civile po zhvillojnë një fushatë në mbështetje të viktimave të dhunës,⁶¹ duke treguar se ku viktimat mund të raportojnë dhunën dhe kush janë institucionet kompetente që veprojnë në rastet e dhunës ndaj grave.⁶² Hapësira mediatike dominohet nga publikime me të dhëna kërkimore mbi dhunën ndaj grave dhe vajzave⁶³, shërbime të krijuara për të mbështetur viktimat e dhunës⁶⁴, si dhe rëndësinë e Ligjit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Dhuna ndaj Grave dhe Dhunës në Familje në trajtimin e problemit.

Më 11 mars 2022, media raportoi për rezultatin e procedimit penal ndaj krijuesit dhe administratorit të grupit "Dhoma Publike", përkatësisht se ata u dënuan me katër vjet burg për lejimin e shpërndarjes dhe përhapjes së videove të vajzave të mitura me përmbajtje pornografike.⁶⁵ Mediat zakonisht e përcjellin lajmin nga

59 Libertas: <https://libertas.mk/foto-souchesnishtvoto-na-dolgoto-rabotime-na-slucha-ot/>

60 Fokus: <https://fokus.mk/1helsinshki-komitet-skandalozno-e-odnesuvaneto-na-obvinitelstvoto-vo-vrska-so-sluchajot-javna-soba/>

61 Radio MOF: <https://www.radiomof.mk/tuka-sme-za-tebe-besplatna-struchna-pomosh-za-zhenite-koi-prezhivuvaat-rodovo-bazirano-nasilstvo/>

62 E-Magazin: <https://emagazin.mk/video-dali-znaesh-kade-da-se-obratish-dokolku-si-zhrtva-na-rodovo-bazirano-nasilstvo/>

63 Fokus: <https://fokus.mk/devojchinata-se-poveke-zhrtvi-na-nasilstvo-velat-83-protenti-od-uchenitsite/>

64 Veçer: <https://vecer.mk/makedonija/konjanovski-bitola-dobiva/>

65 Zhenski magazin: <https://zenskimagazin.mk/po-4-godini-zatvor-osudeni-kreatorot-i-administratorot-na-javna-soba>

gjykata, ndërsa në disa tekste ofrojnë një analizë më të gjerë të vendimit gjyqësor dhe mungesës së adresimit serioz të problemit.⁶⁶

Mbrojtja e privatësisë. Postimet në media shoqërohen me një ilustrim të përmbajtjes së postimeve në grupin Telegram, ‘screenshot’ të mesazheve, foto me karaktere të paqarta, gjuhë shqetësues që anëtarët e grupit përdorin kundër grave dhe vajzave, videot dhe fotot e të cilave shpërndahen. Në ditët e para të njoftimeve për shtyp, një viktimë, fotografia e së cilës u nda nga një media që raportoi për rastin dhe kështu zbuloi se ajo ishte gjithashtu viktimë e “Dhomës Publike” iu drejtua publikut.⁶⁷ Viktima fillimisht foli hapur në publik, por pasi u ekspozua më tej ndaj mesazheve shqetësuese nga anëtarët e grupit “Dhoma Publike” u kërkoi mediave të tërhiqnin përmbajtjen në lidhje me të dhënat e saj.⁶⁸

Interesi i përtërirë i mediave në rastin “Dhoma publike” në janar dhe shkurt 2021 u nxit nga raportimi i një prej viktimave të “Dhoma publike” në polici. Mediat ndajnë deklaratat dhe përvojat e viktimës me institucionet që nuk e njohin atë si viktimë të veprës penale. Media dominuese transmetoi video me deklaratën e saj, e cila dërgon një mesazh

inkurajues për viktimat e tjera, por ajo që mungon është një analizë më e gjerë e kontekstit, kualifikimit të dhunës, kuadrit ligjor dhe mënyrës se si veprojnë institucionet në rastet kur viktimat janë në moshë madhore.⁶⁹ Publikimi i identitetit të viktimave, edhe pse me pëlqimin e tyre, dhe shfaqjen e përvojës së tyre në mënyrë jo-gjyqësore, në realitet shkakton komente dhe reagime në rrjetet sociale, përmes të cilave viktimat viktimizohen edhe më tej dhe në mënyrë të përsëritur. Prandaj, është e rëndësishme që të mbijetuarit të japin pëlqimin e tyre pasi të jenë informuar mirë për pasojat që mund të ketë dalja e tyre në media.

PËRDHUNIMI I NJË VAJZE NGA VELESI

Përshkrim i shkurtër i rastit “Përdhunimi i vajzës në Veles”

Rasti ka të bëjë me një vajzë që ishte viktimë e dhunës fizike dhe përdhunimit nga një ish-partner. Menjëherë pas ngjarjes, ajo siguroi dokumentacionin mjekësor me lëndime të regjistruara nga sulmi dhe rasti që më 2 gusht 2020, ajo u rrah me grushta, shqelma dhe u përdhunua nga ish-partneri i saj dhe rastin e ka

⁶⁶ MKD: <https://www.mkd.mk/node/257121>

⁶⁷ Centar: <https://centar.mk/blog/2020/01/28/zhrтва-na-javna-soba-mazh-mi-me-vide-na-vesti-drzhavata-da-gi-kazni-vinovnitsite/>

⁶⁸ Sloboden pečat: <https://www.slobodenpecat.mk/sekogash-na-stranata-na-narodot-sloboden-pechat-go-povleche-napisot-zhrтва-na-javna-soba-drzhavata-da-gi-kazni-tie-shto-mi-go-narushija-ugledot/>

⁶⁹ Fokus: <https://fokus.mk/video-svedoshtvo-na-devojka-chija-slika-se-zloupotrebila-vo-javna-soba-tuka-nema-pravda-nie-nad-18-godini-nemame-nikakva-zashtita/>

raportur në një stacion policie. Pas disa muajsh heshtjeje nga institucionet, vajza HY nga Velesi, në janar 2021, publikoi rastin në media, me informacionin se edhe pas gjashtë muajsh nga raportimi i përdhunimit, Prokuroria Publike nuk ka marrë vendim nëse do të ndjekë penalisht autorin e veprës penale. Mediat në këtë periudhë raportuan për rastin, pas së cilës Prokuroria publike ndërmoi veprime për mbledhjen e provave. Një nga veprimet hetimore të Prokurorisë ishte rikonstruksioni i ngjarjes, ku viktimja u përball drejtpërdrejt me dhunuesin për të provuar gjasat e dhunës fizike dhe përdhunimit. Rezultati i hetimit ishte vendimi i Prokurorisë se nuk do të ndjekë penalisht autorin për mungesë provash se janë përmbushur tiparet e veprës penale "përdhunim".

Për qëllimin e analizës, u zgjodhën tre periudha të raportimit nga mediat online kur njoftimet e rasteve ishin më të shpeshtat dhe u bë një analizë e përmbajtjes së teksteve gazetareske dhe mënyrës së trajtimit të rastit në publik. U analizuan periudhat 1-3 shkurt 2021; 1-3 shkurt 2022 dhe 2-4 mars 2022.

Kualifikimi i rastet nga mediat.

Informacioni i parë në lidhje me rastin u publikua në shkurt 2021, kur disa media raportuan se një vajzë nga Velesi kishte gjashtë muaj që priste që Prokuroria Publike të ndërmernte veprime për të ndjekur penalisht një autor të dhunës fizike dhe seksuale, për të cilën ajo bashkëngjiti

edhe dokumentacionin mjekësor.⁷⁰

Televizioni 24 Vesti publikoi një lajme me deklaratën e viktimës për përvojën e saj, raportimin në polici, pasojat që ajo vuan pas ngjarjes dhe mbështetjen që merr nga prindërit e saj. Në lajmin, publikohet vetëm deklarata e shkurtër e Prokurorisë publike se po ndërmerren veprime për mbledhjen e provave- "Ju njoftojmë se në Prokurorinë Themelore Publike po zhvillohet procedurë para hetimore për ngjarjen për të cilën shkruani. Prokurori kompetent mbledh provat materiale dhe verbale pas të cilave do të marrë vendimin e prokurorisë publike për ecurinë e mëtejshme të procedurës".

Të gjitha mediat që raportuan për ngjarjen raportuan vetëm lajmet nga mediat që publikuan për herë të parë informacionin, pa u thelluar në analizimin e kontekstit socio-politik të problemit të dhunës me bazë gjinore dhe përdhunimit si një nga format më të rënda të dhunës ndaj grave. Është pozitive që të gjitha mediat në publikimet e tyre e cilësojnë ngjarjen si përdhunim, pa përdorur terma që relativizojnë seriozitetin e veprës penale. Por mediat në periudhën e parë raportuese nuk shkruajnë për tipologjinë e dhunës, motivet e kryerjes së këtij lloji të veprës penale dhe nuk ka analizë më të gjerë të rrënjëve, shkaqeve dhe pasojave të dhunës ndaj grave dhe mënyrave në të cilat ajo mund të parandalohet. Të gjitha postimet në media janë të ngjashme, megjithëse të shkruara nga autorë të ndryshëm, vetëm se ka ndryshime në titujt e postimeve. Disa nga mediat përdorin

një qasje sensacionaliste në përhapjen e lajmit përmes titujve: “Rrëfimi tronditës i një gruaje të re nga Velesi: I dashuri e rrahu dhe e përdhunoj, dhe nuk ka asnjë akuzë për gjashtë muaj”,⁷¹ “Gruaja nga Velesi XY pësoi golgotë në autostradën Shkup-Veles”,⁷² dhe të ngjashme.

Një vit pas njoftimit të parë në media për këtë rast, në shkurt 2022, portali “Sakam da kazham” publikoi informacione për rrjedhën e procedurës dhe veprimet e ndërmarra nga Prokuroria Publike për mbledhjen e provave. Me titullin “Prokurorja e ka ekspozuar viktimën ndaj traumës, ka kryer rikonstruksion të përdhunimit në makinë, në prani të saj dhe abuzuesit”, publiku është informuar se në vend të mbrojtjes së viktimës, ajo është vënë në një situatë për t’u përballur me abuzuesin, ndërsa palë të treta - aktorë nga Fakulteti i Arteve Dramatike kanë kryer veprimet e ngjarjes sipas deklarimeve të viktimës dhe autorit të krimit.⁷³ Pa analizë plotësuese të informacioneve në tekst në lidhje me rikonstruksionin e kryer, nga autorë të ndryshëm është publikuar edhe në mediat e tjera.⁷⁴

Zëri i kujt përfaqësohet në media. Në periudhën e parë të publikimit të rastit në

media, pjesa më e madhe e përmbajtjes përsëritet, duke qenë se është marrë nga mediat që fillimisht publikuan lajmin, ato përmbajnë dëshmi të viktimës, ndërsa një pjesë dhe deklaratë të institucioneve kompetente, siç janë Prokuroria dhe/ose Instituti i Mjekësisë Ligjore dhe veprimet e tyre të ndërmarra. Nuk ka asnjë analizë shtesë të punës së institucioneve, shpjegim të kuadrit ligjor, statistikave mbi objektin e problemit, deklaratave të ekspertëve, organizatave dhe të tjerëve. Zëri i viktimës përfaqësohet nga deklaratat e saj fillestare në lidhje me përvojën e përdhunimit dhe pasojat me të cilat përballet si rezultat i veprës penale, por edhe për shkak të dështimit të institucioneve për ta mbrojtur atë në kohën dhe mënyrën e duhur.⁷⁵

Njoftimi i shkurtit 2022 përmban deklaratat nga viktimat për përvojën e saj nga akti i rikonstruksionit kur ballafaqohet me autorin, përmban qëndrimin e Prokurorisë Publike për arsyet e rindërtimit, si dhe deklaratat nga përfaqësuesit e një organizate civile për pozicionin e viktimave të cënueshme në procedurat penale dhe për (jo) domosdoshmërinë e kryerjes së rindërtimit në rastet e përdhunimit. Pas publikimit se Prokuroria publike vendosi

71 Plusinfo: <https://plusinfo.mk/potresna-ispoved-na-mlada-veleshanka-dechkoto-a-pretepal-i-a-silual-a-shest-meseci-nema-obvinenie/>

72 Ekonomski: <https://ekonomski.mk/veleshankata-monika-doziveala-golgota-na-avtopatot-skopje-velesveleshankata-monika-doziveala-horor-na-avtopatot-skopje-veles/>

73 Sakam da kazham : <https://sdk.mk/index.php/neraskazhani-prikazni-obvinitelka-napravila-rekonstrukcija-na-siluvane-vo-kola-vo-prisustvo-na-zhrtvata-i-nasilnikot/>

74 Republika: <https://republika.mk/vesti/crna-hronika-obvinitelka-prinudila-zrtva-na-siluvanje-zaedno-so-napagjachot-da-prisustvuva-na-rekonstrukcija-na-siluvanjetto/>

75 MKD: <https://www.mkd.mk/node/284920>

ndërprerjen e procedimit për shkak të mungesës së provave, zëri i viktimës në media paraqitet vetëm përmes deklaratave të nënës se vendimi i fundit përkeqësoi më tej shëndetin e viktimës dhe e izoloi atë nga komunikimi dhe socializimi.

Postimet në lidhje me rastin përqendrohen në atë që i ndodhi viktimës së dhunës, duke përsëritur pozicionin e saj si e frikësuar, e turpëruar. Autori i dhunës është i padukshëm në tekstet që mbulojnë rastin që nga aktualizimi i saj në shkurt 2021, deri në postimet për procedim dhe vendimin e Prokurorisë Publike në vitin 2022. Në disa nga tekstet në publikimet e fundit pas vendimit të Prokurorisë Publike, mediat si supozim përcjellin qëndrimin e autorit të krimit, duke deklaruar: "Vajza priste drejtësi, ashtu si i akuzuari, ish i dashuri i saj."⁷⁶ Me këtë mediat relativizojnë përvojën e viktimës gjatë kryerjes së veprës penale, por edhe për kohëzgjatjen e procedimit, duke minimizuar kështu dëmin që ajo ka pësuar.

Trajtimi i çështjes si dhunë me bazë gjinore. Analiza tregoi se pa përjashtim, të gjitha mediat në publikimin e tyre, e cilësojnë ngjarjen si vepër penale përdhunim, por nuk e përfaqësojnë atë në aspektin e një forme të dhunës me bazë gjinore ndaj grave. Tekstet përcjellin deklaratatë të shkurtra nga viktima dhe institucionet, por as pyetjet as reagimi i mediave ndaj institucioneve dhe as përgjigjet e institucioneve nuk flasin për dhunë me bazë gjinore ndaj grave.

Mungesa e prezantimit të problemit me përdhunimin si shkak dhe pasojë e pabarazisë historike të grave dhe burrave, dhe ka një mungesë të njohjes së përdhunimit të kryer në kontekstin e dhunës në familje si një element kualifikues i krimit në Kodin penal; si dhe detyrimi i shtetit të harmonizojë karakteristikat e veprës penale përdhunim me standardet ndërkombëtare. Konkretisht, Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave dhe Konventa e Stambollit kërkojnë që shteti të harmonizojë kuadrin ligjor dhe të sanksionojë çdo akt me natyrë seksuale, me çdo pjesë ose objekt trupor të trupit të një personi tjetër pa pëlqimin e tij/saj. Pëlqimi duhet të jetë shprehur vullnetarisht si rezultat i vullnetit të lirë të personit, i vlerësuar në kontekstin e rrethanave. Sipas standardeve moderne ligjore, një detyrim pozitiv i shtetit është të ndjekë penalisht dhe ndëshkojë në mënyrë efektive të gjitha aktet seksuale për të cilat nuk ka pëlqim, përfshirë ato ku nuk ka rezistencë nga ana e viktimës.

Postimet për rikonstruktimin janë transmetimi i deklaratave tek palët e ndryshme të interesit në këtë rast, pa një analizë të faktit se si ky veprim i veçantë hetimor ndikon mbi viktimën specifike dhe të gjitha viktimat e ardhshme të përdhunimit. Përsëri, nuk ka analizë të standardeve moderne për trajtimin e rasteve të përdhunimit si një formë serioze e dhunës me bazë gjinore dhe cilat janë detyrimet e institucioneve shtetërore

për të vepruar me kujdesin e duhur në parandalimin e dhunës dhe në mbrojtjen e viktimave kur do të ndodhë dhunë.⁷⁷ Një pjesë e mediave, gjatë përpunimit të rastit, flasin për viktimizimin e shumëfishtë nga institucionet dhe vënien e viktimës në një situatë të tillë në mënyrë të përsëritur të japë deklaratë dhe të përjetojë përvojën traumatike që ka pasur si viktimë e përdhunimit.⁷⁸

Në mars 2022, portali Sakam da kazham, vazhdoi me raportim të rastit dhe informoi se Prokuroria Publike vendosi të ndërpresë procedimin kundër kryerësit të përdhunimit për shkak të mungesës së provave se ishte kryer vepër penale përdhunim dhe e udhëzoi viktimën të apelojë në Prokurorinë e Lartë Publike. Në deklaratën për Prokurorinë të cilën e transmetojnë mediat thuhet se kryerësi nuk do të ndiqet penalisht as për lëndime fizike dhe as nuk e udhëzon viktimën të fillojë në mënyrë të pavarur procedurën penale para gjykatës kompetente.⁷⁹ Teksti nuk ka një analizë të vendimit të Prokurorisë Publike për mënyrën e trajtimit në rastin e përdhunimit, i cili, sipas standardeve moderne juridike, është mjaftueshëm të jetë kryer pa pëlqimin e viktimës. Ekziston mungesë e analizës kritike të vendimit të Prokurorisë Publike për të mos ndjekur penalisht

autorin për lëndime trupore të kryera në kontekstin e dhunës në familje. Prokuroria nuk e trajton rastin si dhunë me bazë gjinore të kryer në kontekstin e dhunës në familje dhe mediat transmetojnë informacionin vetëm në mënyrë neutrale pa marrë parasysh kontekstin më të gjerë shoqëror dhe ligjor të problemit.⁸⁰

Mbrojtja e privatësisë. Postimet e mediave shoqërohen me fotografi shqetësuese të plagëve të viktimës, ndërsa në të gjitha tekstet është përmendur me emër dhe mbiemër. Në media është publikuar edhe një incizim i deklaratës së saj audio të dhënë përmes telefonit për TV 24 Vesti, e cila është shpërndarë më tej nga media të tjera dhe nga përmbajtja e së cilës janë shkruar tekstet në bashkëngjitje. Ngjashëm me rastet e tjera, zbulimi i identitetit i të mbijetuarës lë hapësirë për viktimizimin e vazhdueshëm dhe të përsëritur të saj, veçanërisht pasi pas publikimit të informacionit në media, diskutimi vazhdon në rrjetet sociale, ku, jo rrallë, viktimat janë lëndë e gjykimit dhe moralizimit.

⁷⁷ Veçer: <https://vecer.mk/makedonija/obvinitelka-od-veles-ja-traumitizirala-zhrtvata-koja-ja-gledala-rekonstrukcijata-na-siluvanjeta/>

⁷⁸ Libertas: <https://libertas.mk/o-o-veles-prodolzhuva-so-viktimizaci-a-na-zhrtvite-koi-pri-avuvaat-nasilstvo-i-siluva-e/>

⁷⁹ Sakam da kazham : <https://sdk.mk/index.php/makedonija/obvinitelstvoto-ja-zapre-istragata-za-devojkata-od-veles-siluvana-od-poraneshnoto-momche-veli-nema-dokazi-za-siluvane/>

⁸⁰ Fokus: <https://fokus.mk/nema-dokazi-deka-poraneshnoto-momche-ja-siluvale-devojkata-od-veles-tvrdat-od-obvinitelstvoto/>

Përfundim

Në disa vitet e fundit, është bërë përparim i konsiderueshëm në miratimin e politikave në nivel kombëtar që synojnë parandalimin e dhunës dhe drejt mbrojtjes së të mbijetuarve dhe riintegrimin e tyre në shoqëri. Në nivel kombëtar, Ligji për parandalim dhe mbrojtje nga dhuna ndaj grave dhe dhuna në familje i vitit 2021 njeh për herë të parë çdo formë të dhunës me bazë gjinore ndaj grave në hapësirën e internetit. Mediat njihen si subjekt kyç në parandalimin e dhunës ndaj grave dhe kanë detyrim ligjor në krijimin dhe transmetimin e programeve informative dhe edukative për të rritur ndërgjegjësimin e publikut të gjerë për të gjitha format e dhunës me bazë gjinore ndaj grave dhe dhunës në familje, për të promovuar barazinë gjinore dhe për të ndikuar në eliminimin e stereotipeve në lidhje me rolet gjinore.

Media ka një rol kyç në rritjen e ndërgjegjësimin dhe edukimin e publikut për dhunën me bazë gjinore. Është veçanërisht e rëndësishme që vetë mediat ta njohin këtë çështje si një problem të rëndësishme që duhet adresuar në mënyrë të përshtatshme t'ia përcjellë publikut. Kjo nënkupton vazhdimësi në informimin, përfshirjen e ekspertëve dhe profesionistëve në produkte dhe përmbajtje të ndryshme mediatike dhe inkurajimin e viktimave për të raportuar incidentet në institucionet përkatëse.

Duke marrë pjesë në dialogun social për këto çështje, media mund të jetë një hallkë e rëndësishme në sistemin për trajtimin e dhunës me bazë gjinore. Mediat kanë

një rol të rëndësishëm në ekspozimin e stereotipeve, ekspozimin e motiveve të dhunës me bazë gjinore dhe promovimin e informacionit të saktë dhe të vërtetë. Përfshirja e institucioneve dhe ekspertëve në dialogun që e hapin mediat mund të hedhin dritë mbi faktorët sistemorë që kontribuojnë në një dhunë të tillë dhe të hapin rrugën për përcaktimin e zgjidhjeve të nevojshme. Është veçanërisht e rëndësishme të zbatohet një qasje e përshtatshme për të mbijetuarit me respekt, duke marrë parasysh rrethanat e tyre dhe duke shmangur përgjithësimin që mund të çojë në stigmatizim ose riviktimizim të mëtejshëm.

Për fat të keq, temave që lidhen me dhunën me bazë gjinore nuk u jepet përparësi në raportimin në media. Dominimi i zhvillimeve të përditshme politike, burimet e kufizuara në redaksitë, mungesa e gazetarëve të specializuar, mungesa e burimeve dhe perceptimi se këto tema nuk janë me interes parësor në informimin, kontribuon në raportimin e pamjaftueshëm. Së këndejmi rezulton nevoja për ndryshime në politikën editoriale të mediave për të siguruar raportim të vazhdueshëm mbi dhunën me bazë gjinore në formate të ndryshme mediatike. Përveç kësaj, mediat mund të angazhohen në fushata, në bashkëpunim me aktorët e tjerë përkatës, në inkurajimin e viktimave të raportojnë këtë problem, por edhe në reagimin efektiv të institucioneve të sistemit ndaj këtij problemi.

Ekziston nevoja për raportim më gjithëpërfshirës dhe të vazhdueshëm

mbi dhunën me bazë gjinore. Tregimet mbi këtë temë zakonisht nuk kanë vazhdimësi, ndërsa fokusi mbi to është afatshkurtër. Në mënyrë që të jepet një pasqyrë të plotë problemit, është thelbësore të eksplorohehen rrënjët e tij, të përfshihen institucionet dhe ekspertët dhe të ofrohen rekomandime nga palët e interesuara përkatëse. Në vend të informimit të thjeshtë dhe të bazuar në shërbime përmes njoftimeve dhe lajmeve të shkurtra, media duhet të ofrojë analiza dhe hulumtime të thella, duke theksuar shkaqet themelore dhe problemet sistematike. Përfshirja e perspektivave të ndryshme mund të pasurojë mbulimin mediatik dhe të kontribuojë në një kuptim më të plotë të problemit.

Ndikimi i mediave sociale në raportimin mbi dhunën me bazë gjinore është një shpatë me dy tehe. Ndërsa ato mund të nxisin ndërgjegjësimin për problemin, gjithashtu shërbejnë si platforma për përhapjen e dezinformative, gjuhës së urrejtjes, komenteve me akuza kundër viktimave dhe online ngacmimeve. E gjithë kjo ndikon negativisht edhe mbi gazetarinë, sidomos kur mediat publikojnë përmbajtjet e tyre në rrjetet sociale ose kur shkarkojnë informacione nga atje dhe i fusin përdorin në produktet e tyre. Prandaj, gazetarët duhet të vlerësojnë në mënyrë kritike informacionet para se të raportojnë dhe të sigurojnë se do të verifikohet nga burime të besueshme.

Etika duhet të jetë prioritet në informimin rreth dhunës me bazë gjinore. Gazetarët duhet të mbrojnë privatësinë dhe

identitetin e të mbijetuarve dhe të shmangin sensacionalizmin. Por, megjithatë informacioni sensacionalist është shumë i pranishëm, veçanërisht në mediat online.

Në përgjithësi, mediat kanë një rol shumë të rëndësishëm në trajtimin e këtij problemi duke rritur ndërgjegjësimin, edukimin e publikut, nxitjen e dialogut shoqëror dhe informimin e saktë dhe të vërtetë. Duke i dhënë përparësi kësaj teme, informimit gjithëpërfshirës dhe respektimit të standardeve etike, media mund të kontribuojë shumë në luftën kundër dhunës me bazë gjinore dhe krijimin e një shoqërie më të sigurt për të gjithë.

**Rekomandime
dhe udhëzime
për informimin
mediatik
për dhunën
me bazë gjinore**

- ▶ **Dhuna me bazë gjinore duhet të trajtohet si shkelje e të drejtave të njeriut**, pasi bëhet fjalë për shkeljen e të drejtave themelore të individëve për jetën, sigurinë, dinjitetin dhe barazinë. Në këtë kontekst, media mund të theksojë instrumentet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut, si Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut, Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit dhe Konventa e Stambollit që dënon dhe adreson dhunën me bazë gjinore.
- ▶ **Problemet që lidhen me dhunën me bazë gjinore nuk duhet të raportohen si incidente të izoluar.** Është veçanërisht e rëndësishme të theksohet konteksti më i gjerë në lidhje me dhunën me bazë gjinore, duke e shpjeguar atë si një problem me pasoja të gjera për të gjithë shoqërinë. Gazetarët duhet të hulumtojnë dhe ekspozojnë shkaqet rrënjësore, të ekspozojnë normat e dëmshme shoqërore dhe të avokojnë për ndryshime sistematike për të parandaluar rastet e ardhshme të dhunës me bazë gjinore.
- ▶ **Informimi i vazhdueshëm mbi problemin e dhunës me bazë gjinore.** Gazetarët duhet të monitorojnë rastet e dhunës me bazë gjinore, rrjedhën e procedurave ligjore, hetimin dhe angazhimet për luftë kundër mos ndëshkimit. Përveç kësaj, ata duhet të hedhin dritë mbi sfidat me të cilat përballen të mbijetuarit në qasjen drejt sistemit të drejtësisë. Duke siguruar informacione në kohë me interes publik, do të jepet një pamje e plotë e problemit dhe ndikimit të tij mbi të mbijetuarit dhe shoqërinë.
- ▶ **Media duhet të ofrojë informacione** mbi masat parandaluese, shërbimet mbështetëse në dispozicion dhe mbrojtjen ligjore të viktimave të dhunës me bazë gjinore.
- ▶ Informacioni mbi dhunën me bazë gjinore nënkupton **qasje gjithëpërfshirëse** duke ofruar një gamë të gjerë perspektiva të ndryshme (nga ekspertë, përfaqësues të institucioneve shtetërore, sektorit civil, përfaqësues të komuniteteve të marginalizuara dhe vetë të mbijetuarve, etj.). Kjo nënkupton sigurimin e kontekstit të duhur dhe shqyrtimin e çështjes së normave gjinore, punës ndërsektoriale, problemit më të gjerë të dhunës me bazë gjinore, etj.
- ▶ **të shmangët qasja sensacionale** gjatë informimit dhe t'i jepet përparësi raportimit të saktë, të balancuar dhe objektiv për këtë problem.
- ▶ **Të kontrollohen me kujdes informacionet** dhe të dhënat

statistikore, duke përdorur burime të besueshme dhe relevante.

- ▶ **Të respektohet privatësia e të mbijetuarve dhe të afërmeve të tyre.** Gazetarët duhet të përmbahen nga zbulimi i identitetit të tyre, informacioneve personale ose ndonjë detaj që potencialisht mund të rezultojë me identifikimin e tyre. Ata duhet të respektojnë të drejtën e tyre për privatësi dhe të shmangin traumatizimin përmes zbulimit të informacioneve të ndjeshme pa pëlqimin e tyre të qartë. Mediat duhet t' i japin përparësi privatësisë, konfidencialitetit, sigurisë, besueshmërisë dhe mbrojtjes nga lëndimet për gratë që i kanë mbijetuar dhunës.
- ▶ Gazetarët gjithmonë duhet të marrin **pëlqimin e informuar nga të mbijetuarit** para se të përdorin informacionin e tyre personal ose të ndajnë historitë e tyre.
- ▶ **Të shmangët vizualizimi joadekuat** i tregimeve gazetareske në lidhje me dhunën me bazë gjinore. Të shmangët paraqitja grafike ose eksplicite e imazheve/incizimeve që mund të shqetësojnë ose traumatizojnë të mbijetuarit dhe publikun në përgjithësi. Elementet vizuale duhet të zgjidhen dhe të paraqiten në një mënyrë që promovon ndjeshmërinë, mirëkuptimin dhe respektin për të mbijetuarit.
- ▶ **Të përdoret fjalor neutral gjatë informimit.** Gjuha e përdorur duhet të demonstrojë peshën e veprës penale duke respektuar dinjitetin dhe privatësinë e të mbijetuarve.
- ▶ **Të kihet kujdes gjatë përdorimit të informacioneve nga rrjetet sociale.** Mediat kanë një rol të rëndësishëm në luftën kundër dezinformimit, gjuhës së urrejtjes dhe ngacmimit në internet duke moderuar komentet dhe duke krijuar përmbajtje përkatëse.
- ▶ **Të njihen dhe të hulumtohen aspektet ndërsektoriale** të dhunës me bazë gjinore. Në kontekstin e dhunës me bazë gjinore, kryqëzimi do të thotë që individët përjetojnë dhunë në mënyra që formësohen nga identitetet e tyre të ndryshme dhe statusi shoqëror. Përfshini perspektiva dhe histori të ndryshme që pasqyrojnë përvojat e komuniteteve të marginalizuara dhe të më pak të përfaqësuara.

